

EIROPAS REVĪZIJAS PALĀTA

Īpašais ziņojums Nr. 23

2012

VAI AR ES STRUKTŪRPASĀKUMIEM IR VEIKSMĪGI
ATBALSTĪTA **DEGRADĒTU RŪPNIECISKU UN
MILITĀRU TERITORIJU ATJAUNOŠANA?**

Īpašais ziņojums Nr. 23 // 2012

VAI AR ES STRUKTŪRPASĀKUMIEM IR VEIKSMĪGI ATBALSTĪTA DEGRADĒTU RŪPNIECISKU UN MILITĀRU TERITORIJU ATJAUNOŠANA?

(saskaņā ar LESD 287. panta 4. punkta otro daļu)

EIROPAS REVĪZIJAS PALĀTA
12, rue Alcide de Gasperi
1615 Luxembourg
LUXEMBOURG

Tālrunis +352 4398-1
Fakss +352 4398-46410
E-pasts: eca-info@eca.europa.eu
Internets: <http://eca.europa.eu>

Īpašais ziņojums Nr. 23 // 2012

Papildu informācija par Eiropas Savienību ir pieejama portālā *Europa* (<http://europa.eu>).

Kataloga dati ir atrodami šīs publikācijas beigās.
Luksemburga: Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2013. gads

ISBN 978-92-9241-101-5
doi:10.2865/58070

© Eiropas Savienība, 2012. gads
Reproducēšana ir atļauta, ja tiek norādīts avots.

Printed in Luxembourg

SATURS

Punkts

GLOSĀRIJS

I-IV KOPSAVILKUMS

1-12 IEVADS

1-3 DEGRADĒTĀS TERITORIJAS EIROPAS SAVIENĪBĀ

4-6 ES INTERVENČES PASĀKUMI DEGRADĒTU RŪPNIECISKU UN MILITĀRU TERITORIJU ATJAUNOŠANAI

7-12 ES STRUKTŪRPASĀKUMI DEGRADĒTU TERITORIJU ATJAUNOŠANAS LĪDZFINANSĒŠANAI

13-17 REVĪZIJAS TVĒRUMS UN MĒRĶI

18-58 APSVĒRUMI

18-34 VAI ES LĪDZFINANSĒTO ATJAUNOŠANAS PROJEKTU MĒRĶI IR SASNIEGTI?

22-25 ATVESEĻOŠANAS REZULTĀTI NE VIENMĒR IR PIENĀCĪGI APSTIPRINĀTI

26-30 VAIRUMĀ GADĪJUMU PROJEKTU MĒRĶI FIZISKO TIEŠO REZULTĀTU ZIŅĀ IR SASNIEGTI, TAČU LABIEKĀRTOTO ZEMES ĪPAŠUMU UN ĒKU PLĀNOTAIS IZMANTOJUMS DAUDZVIET VĒL NAV ĪSTENOTS

31 SAIMNIECISKĀS DARBĪBAS REZULTĀTĀ RADĪTO DARBAVIETU SKAITS BIJA MAZĀKS, NEKĀ GAIDĪTS

32-34 VISIEM PROJEKTIEM IR RAKSTURĪGI DAŽI BŪTISKI PARAMETRI, KAS POZITĪVI IETEKMĒ TO ILGTSPĒJU

35-45 VAI ES ATBALSTS RŪPNIECISKU UN MILITĀRU TERITORIJU ATJAUNOŠANAI TĪKA PLĀNOTS, PAMATOJOTIES UZ STINGRIEM KRITĒRIJĒM?

37-42 VISĀM DALĪBVALSTĪM IR SAVA DEGRADĒTO TERITORIJU ATJAUNOŠANAS POLITIKA, KURAS PAMATĀ IR VAIRĀKI ATZĪTI PRINCIPI...

43-44 ...TAČU PRIORITĀŠU NOTEIKŠANU SAREŽĢĪ TAS, KA NAV IZVEIDOTI PILNĪGI UN ATBILSTOŠI DEGRADĒTO TERITORIJU REĢISTRI, KUROS BŪTU IETVERTAS ARĪ PIESĀRŅOTĀS TERITORIJAS

45 JĀDARA VAIRĀK, LAI VEICINĀTU LABĀKO ATJAUNOŠANAS PRAKSI

46–58 VAI REZULTĀTI SASNIEGTI AR ZEMĀKAJĀM IZMAKSĀM NO ES BUDŽETA?

48 NE VIENMĒR TIKA NOVĒRTĒTA PUBLISKĀ ATBALSTA, TOSTARP ES LĪDZEKĻU, NEPIECIEŠAMĪBA, UN...

49 ...VEIKTIE FINANSĒJUMA DEFICĪTA NOVĒRTĒJUMI IR NEPILNĪGI

50–55 IESTĀDES ZINA PRINCIPU "PIESĀRŅOTĀJS MAKSĀ", BET NEVIENĀ GADĪJUMĀ PIESĀRŅOTĀJS NESEDZA VISAS
ATSĀRŅOŠANAS IZMAKSAS

56 VALSTS ATBALSTA NOTEIKUMI NAV PIENĀCĪGI PIEMĒROTI

57–58 IESPĒJAS ATGŪT PUBLISKO ATBALSTU IR IEROBEŽOTAS, JA PROJEKTU RADĪTIE IEŅĒMUMI IR LIELĀKI, NEKĀ
GAIDĪTS

59–73 SECINĀJUMI UN IETEIKUMI**59–63 VISPĀRĪGS SECINĀJUMS****64–65 RŪPNIECISKU UN MILITĀRU TERITORIJU ATJAUNOŠANAS MĒRĶU SASNIEGŠANA****66–68 ES ATBALSTA PIEŠĶIRŠANAS KRITĒRIJI RŪPNIECISKU UN MILITĀRU TERITORIJU ATJAUNOŠANAI****69–73 SASNIEGTO REZULTĀTU IZMAKSAS**

**I PIELIKUMS. STRUKTŪRPASĀKUMU FINANSĒJUMS RŪPNIECISKU UN MILITĀRU TERITORIJU
ATJAUNOŠANAI (2000.–2006. GADĀ UN 2007.–2013. GADĀ)**

II PIELIKUMS. 27 REVIDĒTIE PROJEKTI

KOMISIJAS ATBILDE

GLOSĀRIJS

Atjaunošana/atveseļošana/labiekārtošana. Šajā ziņojumā rūpniecisku un militāru teritoriju atjaunošana atkarībā no teritorijas stāvokļa var ietvert divu veidu darbības:

- a) atveseļošana — darbības, kas vērstas uz grunts stabilizēšanu un piesārņojuma novēršanu, kontroli, ierobežošanu vai samazināšanu augsnē, virszemes ūdeņos, gruntsūdeņos, augu valstī un ēkās, lai degradētā teritorija vairs neradītu būtisku apdraudējumu cilvēkiem vai videi, ņemot vērā tās pašreizējo un turpmāko apstiprināto izmantojumu;
- b) labiekārtošana — darbības nepiesārņotā teritorijā vai pēc teritorijas atveseļošanas, lai sagatavotu zemi un ēkas to paredzamajam galīgajam izmantojumam. Labiekārtošana var ietvert veco ēku nojaukšanu, ainavas projektēšanu, zemes gabalu nodalīšanu un tādas pamata infrastruktūras ierīkošanu kā inženiertīkli un ceļi, un dažkārt arī būvdarbus.

Darbības programma. Komisijas apstiprināta dalībvalsts ieguldījumu programma, kam piešķirti struktūrfondu līdzekļi, kurā uzskaitītas saskaņotas prioritātes un kas aptver daudzgadu pasākumus.

Degradēta teritorija. Teritorija, kuras stāvokli ietekmējis tās iepriekšējais izmantojums (šajā ziņojumā — rūpnieciskām vai militārām vajadzībām) vai apkārtējās zemes iepriekšējais izmantojums; kura ir pamesta vai maz izmantota un kurai vajadzīga iejaukšanās, lai to atkal varētu lietderīgi izmantot. Tā var būt un var arī nebūt piesārņota.

Eiropas Reģionālās attīstības fonds (ERAF). Finanšu instruments, kas izveidots, lai veicinātu ES reģionu ekonomisko un sociālo kohēziju. ERAF intervences galvenokārt īsteno ar darbības programmām, kurās ir ietverti daudzi projekti.

Eiropas rūpnieciski piesārņotās zemes tīkls (NICOLE). Piesārņotās zemes apsaimniekošanas forums Eiropā. Foruma mērķis ir veicināt sadarbību starp nozares pārstāvjiem, zinātniskajām aprindām un pakalpojumu sniedzējiem, izstrādājot un pielietojot ilgtspējīgas tehnoloģijas, lai apsaimniekotu rūpnieciskās un komerciālās darbības rezultātā piesārņoto zemi. Sākotnēji ES atbalstīja *NICOLE* Ceturtās pētniecības pamatprogrammas ietvaros.

EVA — Eiropas Vides aģentūra. EVA locekles ir visas 27 ES dalībvalstis, kā arī Islande, Lihtenšteina, Norvēģija, Šveice un Turcija.

Finansējuma deficīta metode. Metode, kuras mērķis ir nodrošināt, ka projektiem, kas rada ieņēmumus, tiek piešķirti tikai vajadzīgie publiskie resursi, tādējādi izvairoties no nepamatoti pārmērīgas finansēšanas. Dotācija nedrīkst pārsniegt starpību starp projekta diskontētajām izmaksām un diskontētajiem tirajiem ieņēmumiem.

Kohēzijas fonds (KF). Finanšu instruments, kas izveidots ekonomiskās un sociālās kohēzijas stiprināšanai un ar kura palīdzību finansē vides un transporta projektus dalībvalstīs, kurās NKP uz iedzīvotāju ir mazāks nekā 90 % no ES vidējā rādītāja

Lielais projekts. Projekts, kura īstenošanai tiek pieprasīts ERAF vai KF līdzfinansējums un kura kopējās izmaksas pārsniedz 50 miljonus EUR. Šādi projekti parasti ietver plašu būvdarbu, darbību vai pakalpojumu kopumu ar nolūku veikt vienotu un konkrētu ekonomisku vai tehnisku uzdevumu, kuram ir skaidri noteikti mērķi.

Neapbūvēta teritorija. Neapbūvēts zemes gabals pilsētā vai lauku apvidū, ko izmanto lauksaimniecībā vai ainavu plānošanā vai atstāj dabiskā stāvoklī.

Piesārņota teritorija. Teritorija, kurā ir konstatēta cilvēka darbības izraisīta bīstamu vielu klātbūtne tādā līmenī, kas liecina, ka tās rada būtisku apdraudējumu cilvēka veselībai vai videi. Šādu apdraudējumu novērtē, ņemot vērā zemes pašreizējo un turpmāko apstiprināto izmantojumu. Visbiežāk sastopamās piesārņotu teritoriju kategorijas ir degradētas rūpnieciskas un militāras teritorijas, poligoni un lauksaimniecības zeme.

Plānošanas periods. Daudzgažu shēma, kurā plāno un īsteno struktūrfondu un Kohēzijas fonda izdevumus.

Publiskā un privātā partnerība. Publiskajam un privātajam sektoram kopīga struktūra, kas izveidota atjaunošanas darbu veikšanai.

Saņēmējs. Publiska vai privāta juridiska persona, kas saņem ERAF vai KF atbalstu, lai atjaunotu kādu degradētu teritoriju (dažkārt arī "iniciators" vai šajā ziņojumā arī "attīstītājs"). Pēc teritorijas atjaunošanas saņēmējs attiecīgos zemes gabalus vai ēkas bieži vien pārdod vai izīrē ieguldītājiem.

Struktūrpasākumi. Šajā ziņojumā — Eiropas Reģionālās attīstības fonda un Kohēzijas fonda intervences.

Tīkls "Saskaņota rīcība degradētu teritoriju un ekonomikas atjaunošanai" (CABERNET): Eiropas ekspertu tīkls, kas risina ar degradētu teritoriju atjaunošanu saistītus jautājumus. Tīkla mērķis ir uzlabot degradētu teritoriju atjaunošanu ilgtspējīgas attīstības kontekstā, daloties pieredzē, kas gūta visā Eiropā, un nodrošinot jaunus instrumentus un pārvaldības stratēģijas, kā arī saskaņotu pētniecības darbību struktūru. Sākotnēji ES atbalstīja CABERNET Piektās pētniecības pamatprogrammas ietvaros.

Vadošā iestāde. Valsts, reģionālā vai vietējā pārvaldības iestāde vai publiska vai privāta struktūra, ko dalībvalsts norīko darbības programmas vadīšanai.

KOPSAVILKUMS

I.

Pēdējās desmitgadēs aizvien biežāk kļuvušas pieejamas pamestas rūpnieciskas un militāras teritorijas (tā dēvētās "degradētās teritorijas"). To skaits Eiropā tiek lēsts no dažiem simtiem mazākās dalībvalstīs līdz dažiem simtiem tūkstošu lielākās dalībvalstīs ar bagātu rūpniecības vēsturi. Daudzas degradētās teritorijas ir piesārņotas. Ar ES struktūrfasākumiem tiek veicināta degradētu teritoriju atjaunošana un atkārtota izmantošana, lai aizsargātu cilvēku veselību un vidi un ierobežotu pilsētu izplešanos.

II.

Revīzijas gaitā Palāta vērtēja, vai tika sasniegti projektu mērķi, vai ES atbalsts tika plānots, pamatojoties uz stingriem kritērijiem, un vai rezultāti tika sasniegti ar zemākajām izmaksām no ES budžeta. Palāta uz vietas pārbaudīja 27 atjaunošanas projektu darbības rezultātus un pārskatīja dalībvalstu degradētu teritoriju atjaunošanas instrumentus, kas ir konkrētu līdzfinansēto intervencu pamatā.

III.

Palāta secināja, ka

- a) atvēršanas darbu rezultāti ne vienmēr ir pienācīgi apstiprināti un ka pastāv liela atšķirība starp dažādu valstu augsnes piesārņojuma skrīninga vērtībām. Lai gan vairākumā gadījumu projektu mērķi fizisko tiešo rezultātu ziņā ir sasniegti, labiekārtoto zemes īpašumu un ēku plānotais izmantojums daudzviet nav īstenots un radīto darbavietu skaits ir mazāks, nekā gaidīts. Pieticīgos rezultātus palīdz izskaidrot divi galvenie faktori: ekonomikas lejupslīde un tādas padziļinātas tirgus analīzes trūkums, kurā būtu pamatota teritoriju attīstība, kā arī tas, ka šāda analīze netika ņemta vērā. Visiem projektiem ir raksturīgi daži būtiski parametri, kas veicina to ilgtspēju ilgākā termiņā, bet tikai divas trešdaļas no tiem ir iekļautas integrētās attīstības plānā;
- b) degradētu teritoriju politiku visās dalībvalstīs galvenokārt īsteno ar vietējiem plānošanas instrumentiem, kas atbalsta dažu svarīgāko labākās prakses paņēmieni izmantošanu, proti, degradētu teritoriju atjaunošanu, nevis neapbūvētu teritoriju attīstīšanu, savukārt degradētu teritoriju pagaidu izmantošanu tie atbalsta reti. Taču prioritāšu noteikšanu sarežģī tas, ka nav izveidoti pilnīgi un atbilstoši degradētu teritoriju reģistri, kuros būtu ietvertas arī piesārņotās teritorijas. Struktūrfondu regulas neprasa integrētas attīstības plānu, un degradētu teritoriju atkārtota izmantošana (neapbūvēto teritoriju attīstīšanas vietā) netiek pienācīgi atbalstīta;
- c) rezultātus varēja sasniegt ar zemākām izmaksām no valstu un ES budžetiem, jo attiecībā uz deviņiem projektiem dotācijas netika pamatotas ar ieņēmumu novērtējumu, savukārt pusē projektu, kuru ieņēmumus novērtēja, tika konstatētas nepilnības. Ar valstu un ES līdzekļiem tika segta arī daļa vides atvēršanas izmaksu, jo princips "piesārņotājs maksā" netika pilnībā ievērots un atsevišķi valsts atbalsta noteikumi tika ignorēti. Saskaņā ar struktūrfondu regulām un īpašiem nosacījumiem dotāciju lēmumos atjaunošanas projektiem nav paredzēta pienācīga iespēja atgūt publisko atbalstu, ja projektu radītie ieņēmumi ir lielāki, nekā gaidīts.

KOPSAVILKUMS

IV.

Palāta iesaka:

- a) dalībvalstīm lūgt, lai projektu iniciatori veic tirgus analīzi un apsver attiecīgās iespējas degradēto teritoriju izmantošanai nākotnē. Tām būtu jāpieprasa, lai degradēto teritoriju atjaunošanas projekti tiktu iekļauti integrētās attīstības plānā un lai kompetenta iestāde vai akreditēta organizācija apstiprinātu atveseļošanas rezultātus;
- b) dalībvalstīm apsvērt degradēto teritoriju atjaunošanas stratēģiju izstrādi ar skaidri noteiktiem mērķiem; izvairīties no neapbūvēto teritoriju izmantošanas, ja vien tas nav absolūti nepieciešams, pretējā gadījumā pieprasot kompensācijas pasākumu piemērošanu; apsvērt pasākumus attiecībā uz privātā īpašumā esošām problemātiskām teritorijām, ja to īpašnieks neveic vajadzīgās darbības; apsvērt biežāku atjaunoto teritoriju pagaidu izmantošanu neapbūvētā veidā un degradēto un piesārņoto teritoriju reģistru izveidi, kuros būtu ietverta pietiekama standartizēta informācija, lai noteiktu prioritārās intervences;
- c) dalībvalstīm padziļināti novērtēt katra projekta finansējuma deficītu. Tām būtu jāpieprasa principa "piesārņotājs maksā" piemērošana kā nosacījums ES finansējuma piešķiršanai. Tām būtu jāpieņem ar Komisiju saskaņotie valsts atbalsta shēmu noteikumi. Dalībvalstīm jāiekļauj atmaksāšanas prasība visos dotāciju lēmumos par atjaunošanas projektiem, lai tām būtu iespēja atkārtoti izvērtēt projektu finansiālos rezultātus, ņemot vērā attīstības gaitu ilgākā laikposmā (tie varētu būt 15 gadi), un lai gadījumos, kad projektu radītie ieņēmumi ir lielāki, nekā gaidīts, varētu atgūt visu dotāciju vai daļu no tās. Komisijai jāpārbauda, kā šī atmaksāšanas prasība ir piemērota;
- d) Komisijai sadarbībā ar dalībvalstīm un uz zinātnisku pierādījumu un labākās prakses pamata ierosināt ES standartus piesārņotu vietu noteikšanai un tam, cik nopietnus draudus videi un veselībai šīs vietas rada, kā arī metodes, ar kurām noteikt atveseļošanas standartus konkrētajai vietai, ņemot vērā šīs vietas galīgo izlietojumu. Komisijai jāsekmē integrētas attīstības pieejas piemērošana, prasot, lai līdzfinansētie degradēto teritoriju atjaunošanas projekti tiktu iekļauti integrētās attīstības plānā;
- e) Komisija un dalībvalstis atbalsta labākās prakses piemērošanu degradētu teritoriju atjaunošanai un dod priekšroku degradētu teritoriju atjaunošanai, nevis neapbūvētu teritoriju izmantošanai.

1. fotoattēls. Ikoniska pilsētas centrālā torņa rekonstrukcija un pārbūve pamestas spēkstacijas teritorijā, ko pārveido par mākslas un kultūras centru (Lodza, Polija)

IEVADS

DEGRADĒTĀS TERITORIJAS EIROPAS SAVIENĪBĀ

1. Pēdējās desmitgadēs aizvien biežāk kļuvušas pieejamas pamestas rūpnieciskas un militāras teritorijas (tā dēvētās "degradētās teritorijas"). To skaits Eiropā tiek lēsts no dažiem simtiem mazākās dalībvalstīs ar nelielu industriālo mantojumu līdz dažiem simtiem tūkstošu lielākās dalībvalstīs ar bagātu rūpniecības vēsturi¹. Šīs teritorijas parasti atrodas reģionos un pilsētās, kur vērojama ekonomikas un sociālā lejupslīde. Degradētu rūpniecisku un militāru teritoriju atjaunošanai ir ievērojama ietekme uz vidi, ekonomiku un sociālo jomu.

2. fotoattēls. Attīroša šķidruma ievadīšana pa cauruli piesārņotā zemē tēraudlietuves teritorijā (Dunaújvároša, Ungārija)

2. Daudzas degradētās teritorijas ir piesārņotas, un šā vēstures mantojuma attīrīšanai būs nepieciešama saskaņota rīcība vēl turpmākos gadu desmitus. Eiropas Vides aģentūra (EVA) lēš, ka piesārņoto teritoriju skaits ir 250 000 un to iespējami piesārņoto teritoriju skaits, par kurām jāveic izpēte, lai noteiktu, vai tām nepieciešama atveseļošana, ir trīs miljoni. Aptuveni 70 % gadījumu piesārņojumu radījusi militāra vai rūpnieciska darbība².

¹ *Sustainable Brownfield Regeneration* [Ilgtspējīga degradēto teritoriju atjaunošana] (balstoties uz dalībvalstu savāktajiem datiem no pagājušā gadsimta 90. gadu beigām līdz šā gadsimta pirmajiem gadiem). CABERNET, 2006. gads.

² *Progress in management of contaminated sites* [Piesārņoto vietu apsaimniekošanas attīstības gaita] (CSI 015). Citi piesārņojuma avoti ir atkritumu poligoni un lauksaimnieciskā darbība, EVA, 2007. gads.

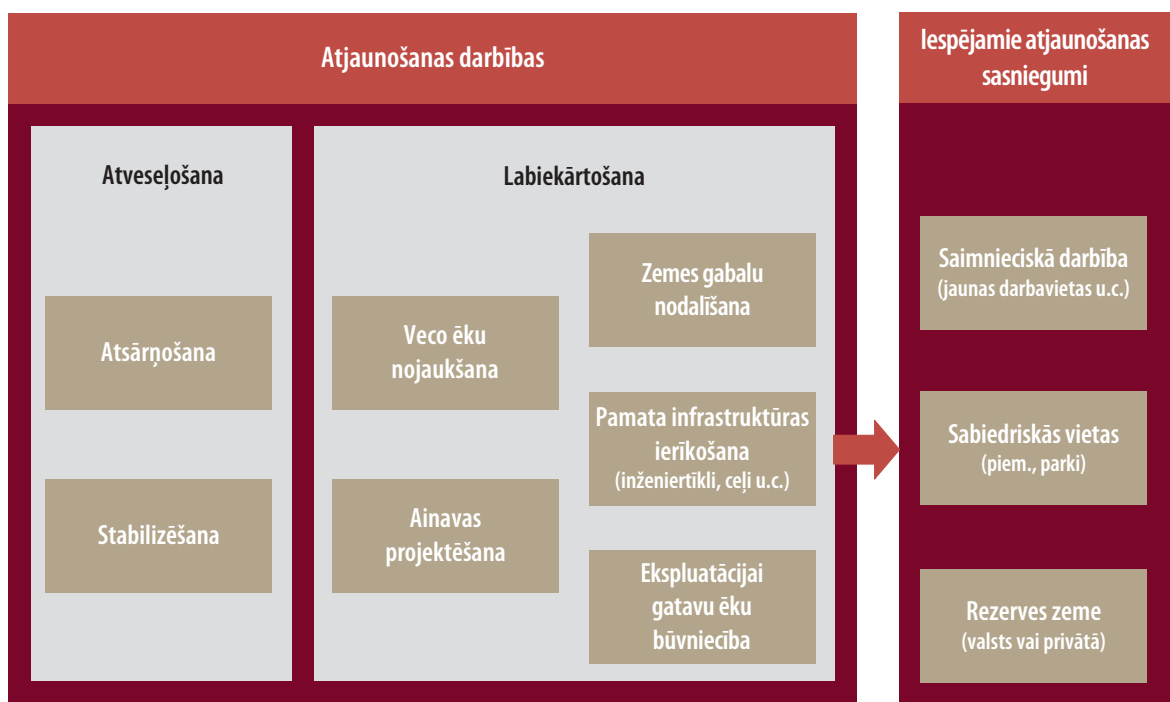
3. Atjaunojot degradētās teritorijas, iespējami dažādi sasniegumi, kas saistīti ar saimniecisko darbību, sabiedriskajām vietām vai rezerves zemi. Saimnieciskās darbības gadījumā labiekārtošana ietver ēku būvniecību vai zemes gabalu sagatavošanu pārdošanai ieguldītājiem. To var izdarīt projekta attīstītājs, kas var būt gan privāta, gan arī publiska juridiska persona. Jaunas darbavietas var radīt tikai saimniecisko darbību norise (sk. **1. attēlu**).

ES INTERVENCES DEGRADĒTU RŪPNIECISKU UN MILITĀRU TERITORIJU ATJAUNOŠANAI

4. Atjaunošana tiek aplūkota kā viena no dalībvalstu vides politikas un teritoriālās attīstības dimensijām.

1. ATTĒLS

RŪPNIECISKU UN MILITĀRU TERITORIJU ATJAUNOŠANAS DARBĪBAS UN IESPĒJAMIE SASNIEGUMI

Avots: Eiropas Revīzijas palāta.

5. Uz teritorijām, kuru problēma ir piesārņojums, īpaši attiecas ES direktīvas vides jomā. Šīs direktīvas ir vērstas uz piesārņojuma novēršanu³ un virszemes ūdeņu un gruntsūdeņu pārvaldību un kontroli⁴.
6. Kohēzijas politika atbalsta integrētās attīstības pieeju un degradētu teritoriju atkārtotu izmantošanu, nevis neapbūvētu teritoriju attīstīšanu⁵.

3. fotoattēls. Sagatavošanās jaunu būvju celtniecībai bijušajā spēkstacijā (Lodza, Polija)

³ Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 15. janvāra Direktīva 2008/1/EK (OV L 24, 29.1.2008., 8. lpp), ar ko atceļ Padomes 1996. gada 24. septembra Direktīvu 96/61/EK par piesārņojuma integrētu novēršanu un kontroli (OV L 257, 10.10.1996., 26. lpp), Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 24. novembra Direktīva 2010/75/ES par rūpnieciskajām emisijām (OV L 334, 17.12.2010., 17. lpp) un Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 21. aprīļa Direktīva 2004/35/EK par atbildību vides jomā attiecībā uz videi nodarītā kaitējuma novēršanu un atlidzināšanu (ELD direktīva) (OV L 143, 30.4.2004., 56. lpp).

⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 23. oktobra Direktīva 2000/60/EK, ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai ūdens resursu politikas jomā (OV L 327, 22.12.2000., 1. lpp), un Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 12. decembra Direktīva 2006/118/EK par gruntsūdeņu aizsardzību pret piesārņojumu un pasliktināšanos (OV L 372, 27.12.2006., 19. lpp).

⁵ Padomes 2006. gada 6. oktobra Lēmums 2006/702/EK par Kopienas kohēzijas stratēģijas pamatnostādņem (OV L 291, 21.10.2006., 11. lpp); COM(2004) 60 galīgā redakcija — Pilsētvides tematiskās stratēģijas izstrādāšana; COM(1999) 344 galīgā redakcija — Struktūrfondi un to saskaņošana ar Kohēzijas fonda pamatnostādņem 2000.–2006. gada perioda programmām; Komisijas pamatnostādnes Kopienas iniciatīvai URBAN II, kas pieņemta 2000. gada 28. aprīlī.

ES STRUKTŪRPASĀKUMI DEGRADĒTU TERITORIJU ATJAUNOŠANAS LĪDZFINANSĒŠANAI

- 7.** Eiropas Reģionālās attīstības fonds (ERAF) un Kohēzijas fonds (KF) var līdzfinansēt degradētu teritoriju atjaunošanu atbilstīgajos dalībvalstu reģionos. Turpmāk šajā ziņojumā abi fondi saukti par struktūrpasākumiem. Atbalsts var sasniegt 85 % no konkrētā projekta attiecināmajiem izdevumiem⁶.
- 8.** Kopējais finansējums, kas piešķirts degradētu teritoriju atjaunošanai abos revīzijā aplūkotajos periodos, un attiecīgās galvenās dalībvalstis ir norādītas **1. tabulā**. Pilnīgs pārskats par finansējumu sadalījumā pa dalībvalstīm ir sniegts **I pielikumā**.
- 9.** Līdzfinansētie projekti attiecas uz dažādām atjaunošanas darbībām:
- nestabilas un piesārņotas zemes atvесеjоšana (sk. **2.** un **9. fotoattēlu**),
 - teritoriju labiekārtošana⁷ (sk. **7. fotoattēlu**)
 - vai piesārņoto degradēto teritoriju pilnīga atjaunošana, veicot gan atvесеjоšanas, gan arī labiekārtošanas pasākumus (sk. **1., 3., 4., 5., 6., 8.** un **10. fotoattēlu**).

⁶ Kopš 2007. gada dalībvalstis var nolemt daļu tām piešķirtā ES struktūrpasākumu finansējuma ieguldīt JESSICA apgrozības fondos, lai palīdzētu atkārtoti izmantot finanšu resursus un paātrināt ieguldījumus Eiropas pilsētu teritorijās. Revīzijas laikā šādi fondi bija tikko sākuši darboties, un ļoti nedaudzi no tiem bija paredzēti degradētu teritoriju atjaunošanai.

⁷ Revīzijas aptvertajos plānošanas periodos dzīvokļu celtniecības projektiem ERAF un KF finansiālais atbalsts nepienācās.

1. TABULA

DEGRADĒTU TERITORIJU ATJAUNOŠANAI PIEŠKIRTĀS FINANSĒJUMS UN ATTIECĪGĀS GALVENĀS DALĪBVALSTIS

	2000.–2006. gads	2007.–2013. gads
Piešķirtais finansējums	2,3 miljardi EUR	3,4 miljardi EUR
Galvenie saņēmēji	Vācija, Apvienotā Karaliste, Francija	Ungārija, Čehijas Republika, Vācija, Rumānija, Itālija, Polija

Avots: Eiropas Revīzijas palāta, pamatojoties uz Komisijas savāktajiem datiem.

10. Līdzfinansētos projektus, kas ir darbības programmu daļa, īsteno saskaņā ar dalītas pārvaldības principu, Komisijai uzņemoties galīgo atbildību par ES budžeta izpildi⁸, proti:

- a) Komisija apspriež un apstiprina dalībvalstu ierosinātās programmas un piešķir līdzekļus;
- b) dalībvalstis/reģioni nodrošina programmu pārvaldību un tās īsteno, veicot projektu atlasī, kontroli un novērtēšanu;
- c) Komisija ir iesaistīta programmu uzraudzībā, tā sedz un apmaksā apstiprinātos izdevumus un pārbauda kontroles sistēmas.

11. Plānošanas periodā no 2000. līdz 2006. gadam Komisija veica īpašu apstiprināšanas procedūru attiecībā uz Kohēzijas fonda un ERAF lielajiem projektiem (projektiem, kuru kopējās izmaksas pārsniedza 50 miljonus EUR). Attiecībā uz plānošanas periodu no 2007. līdz 2013. gadam Komisijai jāapstiprina tikai tie projekti, kuru izmaksas pārsniedz 50 miljonus EUR⁹.

12. Liela nozīme rūpniecisku un militāru teritoriju atjaunošanā ir diviem Komisijas ģenerāldirektoriem:

- Reģionālās politikas un pilsētpolitikas ĢD atbild par ES reģionālās politikas budžetu, no kura tiek līdzfinansēta rūpniecisku un militāru teritoriju atjaunošana;
- Vides ĢD atbild par ES vides politiku. Tam jāuzrauga, kā tiek īstenoti un sasniegti attiecīgajās direktīvās noteiktie konkrētie mērķi, un Reģionālās politikas un pilsētpolitikas ĢD ar Vides ĢD apspriežas par darbības programmu priekšlikumu un lielo projektu kvalitāti¹⁰.

⁸ LES 17. panta 1. punkts un LESD 317. pants.

⁹ No 2007. gada 1. janvāra līdz 2010. gada 25. jūnijam šī summa vides projektiem bija 25 miljoni EUR.

¹⁰ Plānošanas periodā no 2000. līdz 2006. gadam Reģionālās politikas un pilsētpolitikas ĢD ar Vides ĢD apspriedās arī par projektu pieteikumiem Kohēzijas fondam.

REVĪZIJAS TVĒRUMS UN MĒRĶI

13. Revīzijas galvenais mērķis bija novērtēt, vai ar ES struktūrpasākumiem ir veiksmīgi atbalstīta degradētu rūpniecisku un militāru teritoriju atjaunošana.

14. Palāta novērtēja, vai

- tika sasniegti ES līdzfinansēto atjaunošanas projektu mērķi;
- ES atbalsts rūpniecisku un militāru teritoriju atjaunošanai tika plānots, pamatojoties uz stingriem kritērijiem;
- rezultāti tika sasniegti ar zemākajām izmaksām no ES budžeta.

15. Revīziju veica no 2011. gada marta līdz decembrim Komisijā un piecās dalībvalstīs, kurās bija vislielākie izdevumi saistībā ar projektiem, kas finansēti 2000.–2006. gada un 2007.–2013. gada plānošanas periodā. Šis dalībvalstis ir Vācija, Apvienotā Karaliste, Ungārija, Polija un Čehijas Republika.

16. Tika pārbaudīti 27 izraudzīti projekti, kuru kopējā ES līdzfinansējuma vērtība bija 231 miljons EUR (sk. **II pielikumu**):

- četri no šiem 27 projektiem ietvēra tikai atveseļošanas darbības, seši — tikai labiekārtošanas darbības, un 17 — gan atveseļošanas, gan labiekārtošanas darbības;
- 23 no šiem 27 projektiem mērķis bija darbavietu radīšana;
- revīzijai par 2000.–2006. gadu tika atlasīti tikai 22 jau pabeigti projekti, savukārt attiecībā uz 2007.–2013. gadu atlasē tika ietverti joprojām īstenošanā esošie projekti (pieci projekti)¹¹;
- 22 ERAF projektus apstiprināja vadošās iestādes dalībvalsts līmenī, bet pārējos piecus (četrus lielus ERAF projektus un vienu KF projektu) — arī Komisija.

¹¹ Projektu parasti īsteno vairākus gadus. Tāpēc pabeigti projekti bija jāatlasa no 2000.–2006. gada plānošanas perioda, kurā Vācija un Apvienotā Karaliste bija galvenās saņēmējas un tika izraudzītas revīzijai.

4. fotoattēls. Ceļu un inženierkomunikāciju izbūve bijušajā akmeņogļu izdedžu grēdu teritorijā (Javorzno, Polija)

17. Projektu dokumentus caurlūkoja Komisija, attiecīgās darbības programmas vadošās iestādes un saņēmēji. Revīzijas grupa izjautāja Komisijas pārstāvjus, par teritoriālo attīstību atbildīgo reģionālo un vietējo iestāžu amatpersonas un par izraudzīto atveseļošanas un labiekārtošanas projektu plānošanu un īstenošanu atbildīgo valsts vai privāto uzņēmumu pārstāvjus.

APSVĒRUMI

VAI ES LĪDZFINANSĒTO ATJAUNOŠANAS PROJEKTU MĒRĶI IR SASNIEGTI?

- 18.** Atjaunošanas sasniegumus var izmērīt pēc tiešo rezultātu rādītājiem, kas atspoguļo fiziskos sasniegumus, un koprezultātu rādītājiem, kuriem būtu jāatspoguļo, cik lielā mērā ir apmierinātas ar projekta palīdzību risināmās vajadzības¹².
- 19.** Pastāv vispārpieņemti labākās prakses paņēmieni¹³, kas pozitīvi ietekmē atjaunotās teritorijas ilgspēju un tās ilgtermiņa sasniegumus, proti:
- atsārņošanas darbu apstiprināšana, ko veic kompetenta iestāde vai akreditēta organizācija;
 - teritoriālās plānošanas noteikumu ievērošana attiecīgajā reģionā;
 - integrētās attīstības plāna izstrāde, pievēršoties konkrētām uzņēmējdarbības nozarēm un maziem un vidējiem uzņēmumiem (MVU), kuri vairāk iederas teritorijas sociālekonomiskajā kontekstā, ņemot vērā konkrētas zināšanu jomas, pieejamās prasmes un sakarus ar vietējām pētniecības vai augstākās izglītības iestādēm; šajos plānos būtu jāparedz arī dzīvokļu celtniecība, transporta attīstība un atpūtas vietu ierīkošana, lai uzlabotu teritorijas pievilcību un veicinātu vietējo iedzīvotāju nodarbinātību;
 - atbilstoša teritorijas uzturēšana (pievedceļi, sabiedriskais transports, elektroapgāde, ūdensapgāde, kanalizācijas sistēma, platjoslas savienojums u. c.).
- 20.** Var teikt, ka tās atjaunošanas darbības, kuras projekta iniciators ir apņēmis veikt pats, ir endogēnas, jo šie faktori principā paliek viņa tiešās ietekmes sfērā. Tomēr ir daudzi citi faktori, kas būtiski ietekmē rezultātu sasniegšanu, piemēram, vispārējie ekonomiskie apstākļi¹⁴. Šie eksogēnie faktori var arī neatrasties iniciatora tiešās ietekmes sfērā.

¹² Šādi rādītāji var būt, piemēram, piesārņojošo vielu koncentrācijas līmenis pēc teritorijas atveseļošanas, atjaunotās zemes platība hektāros, iniciatora izbūvētā izmantojamā platība, ieguldītāju izbūvētā izmantojamā platība pēc projekta pabeigšanas, apbūvēto teritoriju un ēku izmantojums un teritorijā izvietoto uzņēmumu nodrošināto darbavietu skaits. Avots: Reģionālās politikas un pilsētpolitikas ĢD metodiskie darba dokumenti par uzraudzības un novērtēšanas rādītājiem: "Darba dokuments Nr. 3" 2000.–2006. gada plānošanas periodam un "Darba dokuments Nr. 2" 2007.–2013. gada plānošanas periodam. *RESCUE-Administrative Tools and Incentives for Sustainable Brownfield Regeneration [RESCUE — Regeneration of European Sites in Cities and Urban Environments] [RESCUE jeb Degradēto teritoriju atjaunošana Eiropas pilsētās un pilsētvidē — Administratīvie līdzekļi un stimuli ilgspējīgai degradēto teritoriju atjaunošanai], ES Piektā pētniecības pamatprogramma, 4. rīcība, 2005. gada jūlijs.*

¹³ Tos iesaka šajā jomā atzīti līderi, jo īpaši Pasaules Banka, CABERNET un NICOLE.

¹⁴ Tie var būt arī citi faktori saistībā ar reģionu, kurā atrodas teritorija, piemēram, situācija darba tirgū.

21. Attiecībā uz izraudzītajiem projektiem Palāta pārbaudīja, vai

- a) atsārņošanas darbus bija apstiprinājusi kompetenta iestāde gadījumos, kad atsārņošana bija jāveic;
- b) tika sasniegti projektu mērķi, jo īpaši attiecībā uz darbavietu radīšanu, ja šāds mērķis bija izvirzīts;
- c) projektos tika demonstrēta labākā prakse, veicinot to rezultātu ilgtspēju.

5. fotoattēls. Pilsētas parks bijušās akumulatoru rūpnīcas teritorijā, kur veikti atsārņošanas darbi un iekārtots parka aprīkojums (Marcali, Ungārija)

ATVESEĻOŠANAS REZULTĀTI NE VIENMĒR IR PIENĀCĪGI APSTIPRINĀTI

- 22.** Sasniegto atsārņošanas un grunts stabilizēšanas rezultātu apstiprināšana ir svarīgs faktors, kas garantē — jo īpaši potenciālajiem ieguldītājiem —, ka netiek apdraudēta vide un veselība, kā arī labākā prakse, kas veicina atjaunotās teritorijas ilgtspēju.
- 23.** Revīzijas laikā darbi bija pabeigti 17 gadījumos no 21 revidētā projekta, kas ietvēra atveseļošanas darbības:
- deviņos no šiem pabeigtajiem projektiem darbus uzraudzīja vai apstiprināja attiecīgā reģiona vides vai ieguves rūpniecības iestāde, savukārt
 - pārējos astoņos projektos šādas iestādes nekādu uzraudzību vai apstiprināšanu neveica.
- 24.** Piesārņoto teritoriju identificēšana, atveseļošanas mērķu noteikšana un uzraudzība tiek veikta dalībvalsts līmenī. Pastāv liela atšķirība starp dažādu valstu augsnes piesārņojuma skrīninga vērtībām¹⁵, jo īpaši attiecībā uz aplūkoto piesārņojošo vielu līmeni un skaitu. ES līmenī nav standartu, kas nosaka, vai teritorija rada būtisku apdraudējumu cilvēka veselībai un augsnei vai ūdenim. Apmeklētajām dalībvalstīm ir sava metodika sasniedzamo atveseļošanas vērtību noteikšanai, bet ES līmenī šādas standarta metodikas nav. ES līmenī nav arī procedūru attiecībā uz atveseļošanas darbu pareizas izpildes kontroli.
- 25.** Saskaņā ar Komisijas priekšlikumu direktīvai, ar ko izveido pamatnostādnes augsnes aizsardzībai¹⁶, dalībvalstīm savā teritorijā ir jānosaka piesārņotās vietas, jāievieš metode, lai noteiktu, vai teritorija ir piesārņota, un jānodrošina piesārņoto teritoriju atveseļošana¹⁷. Šo priekšlikumu joprojām izskata Padomē. Vairāki eksperti uzskata, ka saskaņošanai var būt labvēlīga ietekme.

¹⁵ Augsnes skrīninga vērtības ir vispārēji kvalitātes standarti, kas pieņemti daudzās valstīs, lai reglamentētu piesārņotās zemes apsaimniekošanu. Parasti tās ir augsnē esošo piesārņotāju koncentrācijas robežvērtības (mg/sausas augsnes svara kg), kuru pārsniedzot ir ieteicamas vai obligātas noteiktas darbības. Skatīt *"Derivation methods of soil screening values in Europe. A review and evaluation of national procedures towards harmonisation."* [Augsnes skrīninga vērtību derivācijas metodes Eiropā. Valstu procedūru caurlūkošana un izvērtēšana saskaņošanas nolūkā] Kopīgā pētniecības centra zinātniskie un tehniskie ziņojumi, EUR 22805 EN-2007.

¹⁶ COM(2006) 232 galīgā redakcija, 2006. gada 22. septembris — Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko izveido pamatnostādnes augsnes aizsardzībai un groza Direktīvu 2004/35/EK.

¹⁷ Turklāt saskaņā ar priekšlikuma pašreizējo darba variantu, ko grozījusi Padomes darba grupa vides jautājumos (2010. gada 4. marta dokuments Nr. 6124/1/10 REV 1), Komisijai jāpieņem deleģētie akti par kopīgiem tehniskiem elementiem augsnes piesārņojuma riska novērtēšanai.

VAIRUMĀ GADĪJUMU PROJEKTU MĒRĶI FIZISKO TIEŠO REZULTĀTU ZIŅĀ IR SASNIEGTI, TAČU LABIEKĀRTOTO ZEMES ĪPAŠUMU UN ĒKU PLĀNOTAIS IZMANTOJUMS DAUDZVIET VĒL NAV ĪSTENOTS

- 26.** No revīzijas vajadzībām pārbaudītajiem 27 projektiem 22 ir pabeigti. No šiem 22 pabeigtajiem projektiem
- 18 gadījumos tika pilnībā sasniegti projektu mērķi saistībā ar ēku nojaukšanu, zemes attīrīšanu, ainavas projektēšanu, pamata infrastruktūras ierīkošanu un ēku būvniecību, ko veic projekta iniciators;
 - četros projektos tika sasniegti 90–100 % no sagaidāmajiem tiešajiem rezultātiem.
- 27.** Attiecībā uz tiem 13 revidētajiem projektiem, kuru iniciatora mērķis bija atbilstošos zemes gabalus līdz 2011. gada vidum sagatavot pārdošanai potenciālajiem ieguldītājiem (skatīt 3. punktu), vidēji tikai 25 % šo zemes gabalu tika uzbūvētas rūpniecības un biroju ēkas¹⁸. Šo ēku izmantojuma koeficients bija 89 %.
- 28.** Piecu projektu iniciatori ir uzbūvējuši ekspluatācijai gatavas ēkas. Šo ēku vidējais izmantojuma koeficients bija 76 %.
- 29.** To attīstības projektu, kuru mērķis bija ēku izīrēšana iespējamajiem lietotājiem, izmantojuma koeficients bija zemāks nekā pasūtījuma projektiem, kas paredzēti konkrētam galīgajam izmantojumam, tādiem kā rūpniecības projekts vai tehnoloģiju parks, kas plānots pirms atjaunošanas projekta uzsākšanas. Šādi attīstības projekti iespējamajiem lietotājiem ir vairāk atkarīgi no vispārējās ekonomiskās situācijas un publiskā finansējuma pieejamības (sk. **1. izcēlumu** un **6. fotoattēlu**).

¹⁸ Iniciators bija pārdevis vēl 10 % no pārdošanai paredzētajiem zemes gabaliem, taču ēku būvniecība vēl nebija sākusies.

6. fotoattēls. Eksploatācijai gatavas biroju ēkas, kas uzbūvētas bijušās ķīmisko vielu rūpnīcas teritorijā (Vidnesa, Apvienotā Karaliste)

1. IZCĒLUMS

PIEMĒRS ATTĪSTĪBAS PROJEKTAM, KURA MĒRĶIS BIJA ĒKU IZĪRĒŠANA IESPĒJAMAJIEM LIETOTĀJIEM

Darbi bijušajā rūpniecības ostā (Berova Fernesā, Apvienotā Karaliste) ietvēra 23 ha lielas teritorijas atjaunošanu, lai uzbūvētu uzņēmējdarbības parku maziem un vidējiem uzņēmumiem. 2010. gadā darbi tika apturēti, jo, tā kā nebija noslēgts līgums ar valsts vai privātu galalietotāju, kas veic rūpniecisko darbību vai komercdarbību, attīstības projekta pabeigšanai nebija pieejami valsts līdzekļi. Revīzijas apmeklējuma laikā teritorijā vēl nebija uzcelta neviena ēka.

30. Attiecībā uz šīs revīzijas vajadzībām pārbaudītajiem projektiem pastāv vairāki faktori, kas palīdz izskaidrot samērā zemos būvniecības rādītājus uz atjaunoto degradēto teritoriju zemes; viens no tiem ir ekonomikas lejupslīde kopš 2008. gada. Šie faktori ietver:

- dažu atjaunošanas projektu apstiprināšanu bez padziļinātas tirgus analīzes, kurā būtu pamatota jaunu rūpniecības un biroju ēku celtniecība (sk. **2. izcēlumu**);
- ja arī tirgus analīze bija veikta, tad tās secinājumiem netika veltīta pietiekama uzmanība, jo īpaši attiecībā uz konkurences risku starp vairākām viena apgabala teritorijām vai uz attīstības projektu neatbilstību vietējiem sociāl-ekonomiskajiem apstākļiem (sk. **3. izcēlumu**).

2. IZCĒLUMS

ATJAUNOTO TERITORIJU PIEMĒRI, KURĀS GAIDĪTĀ TIRGUS AKTIVITĀTE NETIKA SASNIEGTA

Bijušajā naftas pārstrādes rūpnīcā (Braunsbedra, Vācija), kur teritorijas atjaunošanu sāka 2002. gadā, ieguldītāji iegādājās 50 % no kopējās atjaunotās platības, un bijušajā metālapstrādes rūpnīcā (Halle, Vācija), kur atjaunošanu sāka 2003. gadā, tie bija 11 %. Abos gadījumos, kad tika pieņemts sākotnējais lēmums par dotāciju piešķiršanu, projekta iniciatoram bija jāpierāda, ka ieguldītāji jau ir izrādījuši interesi par būtisku atjaunotās teritorijas daļu. Tomēr, lai gan vadošā iestāde paļāvās uz iniciatora apgalvojumiem attiecībā uz šādu interesi, tā nebija noteikusi precīzus kritērijus, kā šā priekšnosacījuma izpildi pārbaudīt.

3. IZCĒLUMS

TĀDU PROJEKTU PIEMĒRI, KUROS TIRGUS ANALĪZES REZULTĀTIEM NETIKA VELTĪTA PIETIEKAMA UZMANĪBA

Saskaņā ar projektu bijušās metālapstrādes rūpnīcas teritorijā (Bārnslija, Apvienotā Karaliste) bija paredzēts uz-būvēt daudzstāvu biroju torni, kura izmantojamā platība būtu 10 750 m². Projektu apstiprināja, lai gan saskaņā ar tirgus analīzes rezultātiem pieprasījuma pēc šāda veida ēkām nebija. Būvniecība tika pabeigta līdz 2008. gada beigām, bet tad izrādījās, ka biroja telpas būs grūti izīrēt. 2010. gada augustā projekta iniciators biroju ēku pārdeva pašvaldībai. Līdz 2011. gada martam bija aizņemti tikai divi no sešiem stāviem.

Attīstības projekts bijušajā tēraudlietuvē (Dortmunde, Vācija) ietvēra tehnoloģiju parka būvniecību un citus labiekārtošanas darbus. Projekta dokumentos, kas sākotnēji izvērtēšanai tikai iesniegti vadošajai iestādei un Komisijai, bija uzsvērtas tādas problēmas kā attālums līdz universitātei, konkurence ar citām darījumu vietām šajā pilsētā un pastiprinātas uzmanības pievēršana informācijas un mikrosistēmu tehnoloģijām — nozarēm, kas saskaras ar izaugsmes tempu palēnināšanos. No 2005. līdz 2008. gadam zemes gabalus pakāpeniski atjaunoja un sagatavoja apbūvei. Tomēr zemes pirkšana un biroju ēku būvniecība norisinājās lēnāk, nekā paredzēts. Līdz 2011. gada vidum bija pārdoti tikai 22 % no pieejamās platības.

SAIMNIECISKĀS DARBĪBAS REZULTĀTĀ RADĪTO DARBAVIETU SKAITS BIJA MAZĀKS, NEKĀ GAIDĪTS

- 31.** No revīzijā vērtētajiem 27 projektiem 23 par mērķi bija izvirzīta darbavietu radīšana, un pārskata dati bija pieejami par 10 projektiem. Kā atklājās revīzijas laikā, radīto darbavietu skaits bija mazāks, nekā gaidīts, jo
- darbavietu radīšana pilnā apmērā bija ilgāka termiņa mērķis,
 - ēku būvniecības darbi aizkavējās (sk. 20. un 27. punktu) un
 - teritorijā izvērstā saimnieciskā darbība bija mazāk orientēta uz darbavietām, nekā gaidīts.

VISIEM PROJEKTIEM IR RAKSTURĪGI DAŽI BŪTISKI PARAMETRI, KAS POZITĪVI IETEKMĒ TO ILGTSPĒJU

- 32.** Visiem Palātas pārbaudītajiem degradēto teritoriju atjaunošanas projektiem ir raksturīgi daži būtiski parametri, kurus uzskata par labāko praksi teritoriju un iznākumu ilgtspējas nodrošināšanai ilgtermiņā:
- visas teritorijas tika atjaunotas, ņemot vērā teritoriālās plānošanas dokumentos noteikto zemes izmantojumu, un tiek pienācīgi uzturētas, izmantojot transporta, kanalizācijas un informācijas un komunikāciju tehnoloģiju infrastruktūru;
 - dažas atrodas stratēģiski izdevīgās vietās, un tās apkalpo trimodālā transporta tīkli (autoceļš, dzelzceļš un ūdensceļš);
 - jaunās ēkas atbilst vides standartiem.
- 33.** No 27 projektiem 18 bija iekļauti apgabala vai ekonomikas zonas integrētās attīstības plānā. Palāta norādīja, ka pat tajos gadījumos, kad tika īstenota integrētā pieeja, aplūkotajiem projektiem bija pavisam neliela ietekme uz nodarbinātības un apmācības iespējām vietējiem iedzīvotājiem. Tas bija tāpēc, ka daudzi revīzijai izraudzītie projekti bija vērsti uz darbībām augsto tehnoloģiju jomā un to mērķis bija ietekme visas pilsētas vai reģiona, nevis tikai vietējā mērogā. Dažās dalībvalstīs reģionālās iestādes jau zināja, ka projektu ietekme uz vietējiem iedzīvotājiem būs pavisam neliela, tāpēc izstrādāja plānus, kā iedzīvotājiem gūt labumu no teritoriju atjaunošanas, piemēram, projektos paredzot sabiedrisko vietu izveidi, tādu kā parki, kultūras nami un sporta kompleksi, un palīdzot vietējiem iedzīvotājiem atrast darbu mazāk specializētos amatos un attīstīt viesmīlības nozari.

34. **4. izcēlumā** ir sniegti piemēri tādiem gadījumiem, kad ilgtspējas nosacījumi tika īstenoti īpaši labi.

¹⁹ Tos iesaka šajā jomā atzīti līderi, jo īpaši Pasaules Banka, CABERNET un NICOLE.

VAI ES ATBALSTS RŪPNIECISKU UN MILITĀRU TERITORIJU ATJAUNOŠANAI TIKĀ PLĀNOTS, PAMATOJOTIES UZ STINGRIEM KRITĒRIJĒM?

35. Veiksmīga rūpniecisku un militāru teritoriju atjaunošana ir atkarīga no tādas stratēģijas īstenošanas, kuras pamatā ir plānošanas principi un labas zināšanas par vides, ekonomiskajām un sociālajām problēmām un draudiem, kas jānovērš, lai tādējādi varētu noteikt darbību prioritātes. Galvenie plānošanas principi ir šādi¹⁹:

- o priekšroka degradētām, nevis neapbūvētām teritorijām,
- o to atjaunoto teritoriju pagaidu izmantošana neapbūvētā veidā, par kuru galīgo izmantojumu vēl nav pieņemts lēmums, lai nepieļautu degradētu teritoriju labiekārtošanu nepiemērotu darbību veikšanai.

4. IZCĒLUMS

GADĪJUMI, KAD ILGTSPĒJAS NOSACĪJUMI TIKĀ ĪSTENOTI ĪPAŠI LABI

Bijušās I tēraudlietuves teritorija (Dīsburga, Vācija) tika atjaunota un aprīkota ar pamata infrastruktūru, lai to izmantotu kā trimodālu loģistikas centru. Līdz 2011. gada vidum atjaunoto teritoriju gandrīz pilnībā aizņēma vairāki uzņēmumi, kas sniedz konteineru iekraušanas un uzglabāšanas pakalpojumus. Attīstītā teritorija atbilda prioritārajam uzņēmumu klasterim (loģistikas nozarē) un atradās kuģošanai derīgas upes krastā. Ostai bija arī sadarbības un pētniecības projekti ar universitātēm un pētniecības institūtiem loģistikas jomā.

Bijušās tērauda un metālu rūpnīcas teritorijā (Pilzene, Čehijas Republika) ar ERAF atbalstu ir uzbūvēta rūpniecības halle. Teritorija ir paredzēta konkrētam klasterim (metālapstrādes nozarē), kuram uzņēmējpiļsēta sniedz būtiskas priekšrocības, un to papildina arī citi ieguldījumi, jo īpaši autoceļu tīkla un dzelzceļa savienojumu paplašināšanai. Teritorijā esošie uzņēmumi cieši sadarbojas ar pētniecības centru tīklu, tehniskajām koledžām, vidusskolām un bērnu zinātnes centru.

36. Palāta pārbaudīja, vai

- o dalībvalstīm ir valsts, reģiona vai vietējā mēroga stratēģijas degradētu teritoriju atjaunošanai, kuru pamatā ir laba plānošanas prakse, kā arī degradētu teritoriju reģistri, kuros aprakstītas šo teritoriju problēmas un draudi;
- o ar ES fondiem tiek atbalstīta šīs labākās prakses īstenošana.

VISĀM DALĪBVALSTĪM IR SAVA DEGRADĒTO TERITORIJU ATJAUNOŠANAS POLITIKA, KURAS PAMATĀ IR VAIRĀKI ATZĪTI PRINCIPI...**37.** Visās apmeklētajās dalībvalstīs degradētu teritoriju atjaunošanas politiku galvenokārt īsteno ar vietējiem plānošanas instrumentiem, kas veicina noteiktu pamatprincipu un labākās prakses piemērošanu.**38.** Degradētu teritoriju atjaunošana pretstatā neapbūvētu teritoriju attīstīšanai tiek veicināta, ierobežojot vai liedzot attīstības projektus neapbūvētās teritorijās un nodrošinot degradētu teritoriju zemes pieejamību. Šim nolūkam ir izveidoti vairāki instrumenti:

- o jaunas attīstāmās platības, izdarot izmaiņas zemes izmantojuma plānā, var noteikt tikai tādā gadījumā, ja iepriekš attīstītās zemes platības nevar izmantot un ir iespējams pierādīt šādu jaunu platību nepieciešamību;
- o vietējās pašvaldības ir pilnvarotas veikt degradētu teritoriju atsavināšanu;
- o jebkuram konkrētam attīstības projektam ir vajadzīga plānošanas vai būvniecības atļauja. Šajās atļaujās ir definēti nosacījumi attiecībā uz teritoriju izpēti un, attiecīgā gadījumā, degradētu teritoriju atveseļošanu.

39. Revīzijas vajadzībām apmeklētajās valstīs atjaunoto teritoriju pagaidu izmantošana, tās neapbūvējot, notiek reti, tomēr

- Apvienotās Karalistes valdība šo principu apsvēra 2008. gada marta ieteikumos²⁰; degradētu teritoriju pagaidu izmantošana neapbūvētā veidā ir jāatbalsta tādos gadījumos, kad šīs teritorijas nav piemērotas citiem attīstības mērķiem, lai novērstu acīmredzamo ekonomisko pagrimumu, kas saistīts ar šādām teritorijām;
- Vācijas *BBSR*²¹ uzskata, ka degradētās teritorijas būtu jāatjauno, lai tās izmantotu vairāk ar atpūtu vai dabiskās vides saglabāšanu saistītiem mērķiem, vismaz pagaidām, un mazāk saimnieciskajai darbībai; *BBSR* periodisko pētījumu rezultāti rāda, ka, lai gan tiek atjaunota ievērojama degradēto teritoriju platība, šādu teritoriju kopējais daudzums pieaug, jo to teritoriju skaits un platība, kas vairs netiek izmantotas, pārsniedz atjaunoto teritoriju skaitu un platību²².

40. Visās apmeklētajās dalībvalstīs degradēto teritoriju atjaunošanu bieži vien kavē vairāki šķēršļi:

- finanšu trūkums valsts iestādēm, kas atbild par degradētu teritoriju atveseļošanu vai atjaunošanu;
- tādu reģionālu stratēģiju trūkums, kuru pamatā ir pietiekama informācija, piemēram, degradēto teritoriju reģistri, un tādas sistēmas trūkums, kas veicina valsts un ES līdzekļu izmantošanu prioritāro teritoriju vajadzībām;
- grūtības noteikt zemes īpašumtiesības un atbildību par atveseļošanu;
- ja degradētās teritorijas ir privātīpašums, publiskā un privātā sektora dalībnieku intereses attiecībā uz teritorijas atjaunošanu var atšķirties.

41. No visām piecām apmeklētajām dalībvalstīm tikai Apvienotajā Karalistē (Anglijā) ir noteikti kvantitatīvi mērķi attiecībā uz atjaunojamo degradēto teritoriju platību. Kopš 2000. gada plānošanas noteikumos ir izvirzīti vispārīgi mērķi attiecībā uz degradēto teritoriju atkārtotu izmantošanu (17 % no pašreizējās degradēto teritoriju zemes līdz 2010. gadam) un konkrēti mērķi attiecībā uz dzīvokļu celtniecību (līdz 2008. gadam 60 % no visām jaunajām mājām jābūt būvētām uz degradēto teritoriju zemes), tomēr nav izvirzīti mērķi attiecībā uz degradēto teritoriju atkārtotu izmantošanu rūpniecības/uzņēmējdarbības attīstībai. Noteiktie mērķi lielākoties ir sasniegti²³.

²⁰ "Securing the Future Supply of Brownfield Land: Government Response to English Partnerships' Recommendations on the National Brownfield Strategy", Communities and Local Government, London, 4 March 2008 ["Nodrošinot turpmāku degradētās zemes piedāvājumu: valdības atbilde uz Anglijas partnerības ieteikumiem par valsts stratēģiju degradētās zemes jautājumos", Pašvaldību ministrija, Londona, 2008. gada 4. marts].

²¹ Federālais būvniecības, pilsētu un teritoriālās attīstības izpētes institūts.

²² Sadalījums starp degradēto teritoriju paredzamā jaunā izmantojuma veidiem Vācijā (2006. g.) ir šāds: dabai — 19 %, dzīvokļu celtniecībai — 19 %, rūpniecībai/tirdzniecībai — 62 %. *BBSR* pētnieki uzskata, ka reālistiskāks varētu būt šāds sadalījums: dabai — 70 %, dzīvokļu celtniecībai — 20 %, rūpniecībai/tirdzniecībai — 10 %. Dr. Fabian Dosch, *BBSR*, Bonna. 14. sesija, *REFINA* ["Research for the Reduction of Land Consumption and for Sustainable Land Management" — programma "Pētījumi zemes patēriņa samazināšanai un ilgtspējīgai zemes apsaimniekošanai"], Štutgarte, 26.4.2007.

²³ No 2002. līdz 2009. gadam degradēto teritoriju platība Anglijā samazinājās par 20,4 % — no 40 714 ha līdz 33 390 ha. 2009. gadā 77 % māju tika būvētas uz degradēto teritoriju zemes. Avots: *Trends in previously developed land and housing stock by Government Office Region (2002, 2009)*. Homes and Communities Agency [Reģiona pārvaldības tendences iepriekš apbūvētas zemes un mājokļu rezervju jomā (2002. gads, 2009. gads), Māju un kopienų aģentūra].

42. Vācijas teritoriālās plānošanas un vides aizsardzības noteikumos nav izvirzīti konkrēti mērķi attiecībā uz degradēto teritoriju atjaunošanu. Tomēr viens no 2002. gadā pieņemtās federālās ilgtspējas stratēģijas mērķiem ir neapbūvētās zemes papildu izmantojuma samazināšana no 129 ha dienā 1993.–1996. gadā līdz 30 ha dienā 2020. gadā. Jaunākie statistikas dati²⁴ rāda strauju zemes izmantojuma samazināšanos Vācijā kopš 2006. gada. Vidējais izmantojums 2007.–2010. gadā bija 87 ha dienā.

²⁴ *Nachhaltige Entwicklung in Deutschland Indikatorenbericht 2012, Statistisches Bundesamt, [2012. gada atskaite ziņojums par ilgtspējīgu attīstību Vācijā, Federālais statistikas birojs], Visbādene, 2012. gads.*

...TAČU PRIORITĀŠU NOTEIKŠANU SAREŽĢĪ TAS, KA NAV IZVEIDOTI PILNĪGI UN ATBILSTOŠI DEGRADĒTO TERITORIJU REĢISTRI, KUROS BŪTU IETVERTAS ARĪ PIESĀRŅOTĀS TERITORIJAS

43. Apmeklētās dalībvalstis ir veikušas vairākus pasākumus, lai izveidotu degradēto teritoriju reģistrus vietējā, reģionālajā vai valsts līmenī. Šie reģistri sniedz priekšstatu par degradēto teritoriju stāvokli, taču tie ir nepilnīgi, tos nevar apvienot vai tie neietver atbilstošu informāciju, kas vajadzīga, lai noteiktu prioritārās teritorijas, kurām piemērot publisko intervenci (sk. **5. izcēlumu**).

5. IZCĒLUMS

PIEMĒRI APMEKLĒTO DALĪBVALSTU VEIKTAJIEM PASĀKUMIEM, LAI IZVEIDOTU DEGRADĒTO TERITORIJU REĢISTRUS

Čehijas Republikā pēc 2005.–2007. gadā veiktā pētījuma tika izveidota valsts degradēto teritoriju datubāze, kurā tika identificētas 2355 degradētas teritorijas ar kopējo platību 10 326 ha²⁵. Tomēr tā ietver datus tikai par teritorijām, kuru īpašnieki ir piekrituši informācijas publiskošanai, bet neietver nekādus datus par teritorijām Prāgā. Citā datubāzē ir uzskaitītas degradētās teritorijas visos reģionos, bet tikai tās, kuru īpašumtiesību lielākā daļa pieder pašvaldībai (375 teritorijas).

Polijā nav valsts mēroga degradēto teritoriju reģistra. Neliels informācijas apjoms ir pieejams reģionālā vai vietējā līmenī, bet šī informācija nav salīdzināma, jo nav vienotas datu vākšanas un sniegšanas metodikas. Sākot no 2005. gada, trijos reģionos tika īstenots izmēģinājuma projekts, veidojot degradēto teritoriju sarakstu. Tomēr valsts degradēto teritoriju saraksta veidošana šajā agrīnajā posmā tika pārtraukta.

²⁵ Eksperti uzskata, ka reālistiskāks rādītājs attiecībā uz degradēto teritoriju kopējo platību Čehijas Republikā varētu būt no 27 000 līdz 38 000 ha.

- 44.** Informācija par piesārņotām un iespējami piesārņotām teritorijām tiek vākta visās piecās apmeklētajās dalībvalstīs. Tomēr reģistros nekad nav iekļautas visas attiecīgās teritorijas, un tikai Čehijā un Ungārijā ir pieejama prioritāšu noteikšanai vajadzīgā informācija (sk. **6. izcēlumu**).

JĀDARA VAIRĀK, LAI VEICINĀTU LABĀKO ATJAUNOŠANAS PRAKSI

- 45.** Lai gan struktūrfondu regulās nekādi īpaši noteikumi nav paredzēti, lai veicinātu konkrētus degradēto teritoriju atjaunošanas labākās prakses aspektus, Palāta atzīmē, ka dalībvalstis ir īstenojušas dažas iniciatīvas:
- atlases procesā dotāciju piešķiršanai divas dalībvalstis dod priekšroku degradēto teritoriju nevis neapbūvēto teritoriju projektiem;
 - Polijas darbības programmā kā priekšnosacījums ES finansējuma piešķiršanai ir noteikts integrētas teritoriālās attīstības plāns;
 - Ungārijā īpašs atlases kritērijs bija apmērs, kādā ar projekta palīdzību mēģina risināt sociālās un ekonomiskās grūtības²⁶.

²⁶ Lai projekti varētu saņemt līdzfinansējumu, to izpildes vietai vajadzēja būt pilsētai ar vairāk nekā 5000 iedzīvotāju, tiem vajadzēja aptvert degradētas teritorijas vairāk nekā 40 ha platībā un atbilst vismaz trim no astoņiem sociālekonomiskajiem kritērijiem.

6. IZCĒLUMS

DALĪBVALSTU PIESĀRŅOTO VAI IESPĒJAMI PIESĀRŅOTO TERITORIJU REĢISTRU PIEMĒRI

Anglijas un Velsas Vides aģentūra uztur tikai īpaši paaugstināta riska teritoriju reģistru (2011. gada vidū tajā bija iekļautas 33 teritorijas). Tā dati nav atjaunināti kopš 2007. gada 31. marta. Citu piesārņoto teritoriju reģistrus uztur vietējās iestādes.

Čehijas Republikas valsts piesārņoto un iespējami piesārņoto teritoriju datubāzē *SEKM*²⁷ ir iekļautas bijušās rūpnieciskās un militārās teritorijas, raktuves, poligoni u. c. Katrai teritorijai ir noteikta prioritāte: visneatliekamāko kategorijā ir iekļautas tās teritorijas, kurām nepieciešama tūlītēja atveseļošana (130 teritoriju). Pašlaik tiek izstrādāta jauna piesārņoto teritoriju datubāze ar mērķi apvienot datus no dažādiem avotiem un atjaunināt pašreizējo datubāzi valsts līmenī.

Ungārijā piesārņoto teritoriju atveseļošanas plāns ir spēkā kopš 1996. gada. Galvenais mērķis ir identificēt piesārņotās teritorijas un veikt to atveseļošanu, lai nepieļautu piesārņojuma izplatīšanos līdz gruntsūdens līmenim. Šā plāna īstenošanu veicina to piesārņoto teritoriju reģistrs, kuras varētu apdraudēt ūdens kvalitāti. Katrai teritorijai ir noteikta prioritāte, pamatojoties uz vairākiem vides un veselības apdraudējuma kritērijiem.

²⁷ *Systém Evidence Kontaminovaných Míst* (piesārņoto teritoriju uzskaites sistēma).

VAI REZULTĀTI SASNIEGTI AR ZEMĀKAJĀM IZMAKSĀM NO ES BUDŽETA?

- 46.** Degradēto teritoriju atjaunošanas projekti var piedāvāt peļņu nesošas iespējas, tāpēc tos var īstenot privātie ieguldītāji. Ja projekti dod tikai nelielu peļņu, tad risks un izmaksas ir jāsadala starp publisko un privāto sektoru, un tādu nelabvēlīgu apstākļu gadījumā kā ievērojams piesārņojums, neizdevīga atrašanās vieta vai neaktīvs nekustamā īpašuma tirgus var būt nepieciešams publiskais ieguldījums pilnā apmērā. Apsverot, cik liels publiskais līdzfinansējums atjaunošanas projektiem būtu vajadzīgs, ir ļoti svarīgi, lai publiskā finansējuma apmērs nepārsniegtu to, kas nepieciešams projekta īstenošanai: publiskais ieguldījums nedrīkst pārsniegt finansējuma deficītu starp ieguldījuma izmaksām un no tā sagaidāmajiem ieņēmumiem²⁸.
- 47.** Lai novērtētu, vai visus 27 pārbaudītos atjaunošanas projektus bija iespējams īstenot ar zemākām izmaksām, jo īpaši no ES budžeta, Palāta pārbaudīja, vai
- publiskā dotācija, tostarp ES ieguldījums, tika noteikta atbilstošā līmenī, izmantojot finansējuma deficīta metodi, un vai šis finansējuma deficīts bija pienācīgi novērtēts;
 - teritorijas vērtība, kas kopā ar citām projekta izmaksām ir iekļauta finansējuma deficīta novērtējumā, atspoguļo principu "piesārņotājs maksā", saskaņā ar kuru piesārņotājiem jāsedz to teritoriju atveseļošanas izmaksas, kurām tie nodarījuši kaitējumu;
 - tika ievēroti piemērojamie valsts atbalsta noteikumi attiecībā uz konkurences traucējumu novēršanu;
 - dotāciju lēmumā tika ietverts atmaksāšanas mehānisms, kas tiktu piemērots, ja projekta radītie ieņēmumi būtu lielāki, nekā dotāciju apstiprināšanas dienā tika gaidīts.

²⁸ Izmaksas un ieņēmumus diskontē, lai ņemtu vērā laiku starp dažādām naudas plūsmām.

NE VIENMĒR TĪKA NOVĒRTĒTA PUBLISKĀ ATBALSTA, TOSTARP ES LĪDZEKĻU, NEPIECIEŠAMĪBA, UN...

48. No revīzijas vajadzībām pārbaudītajiem 27 projektiem:

- 15 projektu gadījumos saņēmēji pēc Komisijas vai vadošās iestādes pieprasījuma novērtēja finansējuma deficītu;
- 12 projektu finansējuma deficīts netika novērtēts. Attiecībā uz trim projektiem šāda novērtējuma neveikšana ir pamatota, jo nebija sagaidāms, ka šie projekti radīs jebkādus ieņēmumus, — vai nu tāpēc, ka tie paredzēja tikai atsārņošanu, vai arī tāpēc, ka to mērķis bija izveidot parkus un rezerves zemi. Šajos gadījumos var teikt, ka finansējuma deficīts ir 100 %. Taču pārējo deviņu projektu finansējuma deficīta novērtējums netika veikts, lai arī šie projekti radīs ieņēmumus no labiekārtoto zemes īpašumu un ēku pārdošanas vai izīrēšanas (sk. **7. izcēlumu**). Ja šajos deviņos gadījumos būtu veikta finansējuma deficīta analīze, tad piešķirtās dotācijas, tostarp ES līdzekļu, apjoms būtu mazāks.

...VEIKTIE FINANSĒJUMA DEFICĪTA NOVĒRTĒJUMI IR NEPILNĪGI

49. Ja finansējuma deficīts tomēr bija novērtēts, tika atklāti šādi trūkumi:

- trijos gadījumos, kad konkrētais līdzfinansētais projekts attiecās uz vienu lielākas degradētās teritorijas daļu, lai gan ar struktūrpasākumiem bija nodrošināts līdzfinansējums pamata infrastruktūras ierīkošanai visā teritorijā (vai nu cita projekta ietvaros tajā pašā plānošanas periodā (2000.–2006.), vai iepriekšējā periodā (1994.–1999.)), teritorijas attīstītāja ieņēmumi no visas teritorijas kopumā, veicot finansējuma deficīta novērtējumu, netika ņemti vērā (sk. **8. izcēlumu**), un
- piecos gadījumos, kad zemes cena tika ietverta deklarētajās izmaksās²⁹, vai nu nebija neatkarīga vērtēšanas sertifikāta, kurā būtu norādīta zemes tirgus vērtība, vai arī nebija iespējams noteikt, kura no divām — iegādes cena vai tirgus vērtība — bija zemāka (sk. **9. izcēlumu**).

²⁹ Lai zemes cenu varētu iekļaut ES līdzfinansējuma aprēķināšanai izmantotajās izmaksās, tā nedrīkst veidot vairāk nekā 10 % no projekta kopējām izmaksām ar nosacījumu, ka zemes iegāde ir tieši saistīta ar līdzfinansētā projekta mērķiem un no neatkarīga kvalificēta vērtētāja vai atbilstoši apstiprinātas oficiālas iestādes ir saņemts sertifikāts, kas apliecina, ka šī cena nepārsniedz tirgus vērtību. Sk. Komisijas 2004. gada 10. marta Regulu (EK) Nr. 448/2004, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 1685/2000, kas nosaka sīki izstrādātus īstenošanas noteikumus Padomes Regulai (EK) Nr. 1260/1999 attiecībā uz izdevumu piemērotību struktūrfondu līdzfinansētās darbībās, un atceļ Regulu (EK) Nr. 1145/2003 (OV L 72, 11.3.2004., 66. lpp.).

7. IZCĒLUMS

TĀDU PROJEKTU PIEMĒRI, KURI PILNĀ APMĒRĀ SAŅĒMUŠI PUBLISKO FINANSĒJUMU UN VARĒTU RADĪT IEŅĒMUMUS, BET KURU FINANSĒJUMA DEFICĪTS NETIKA NOVĒRTĒTS

Uz valsts rezerves zemes (Haltona, Apvienotā Karaliste) vietējā pašvaldība bija paredzējusi uzcelt noliktavu, kas darbotos tirgus apstākļos, kuri varētu radīt ieņēmumus. Teritorijas attīstības izmaksas (zemes iegādei un ainavas projektēšanai) pilnā apmērā finansēja no publiskiem līdzekļiem, no kuriem 29 % sedza ERAF līdzfinansējums. Taču netika veikta finansējuma deficīta analīze, kurā būtu ņemti vērā nākotnē sagaidāmie ieņēmumi.

Bijušās plānotās atomelektrostacijas teritorijas (Arneburga, Vācija) (sk. **7. fotoattēlu**) attīstības projekts varētu radīt ieņēmumus privātajam zemes īpašniekam, jo šai teritorijai ir tāda priekšrocība kā trimodāla transporta infrastruktūra, kas padara to pievilcīgu atsevišķām nozarēm. Tomēr finansējuma deficīta novērtējums šim projektam netika veikts.

8. IZCĒLUMS

PIEMĒRS GADĪJUMAM, KAD FINANSĒJUMA DEFICĪTA ANALĪZE ATTIECĀS TIKAI UZ TERITORIJAS DAĻU

Bijušo ogļraktuvju / koksa rūpnīcas (Šefilda, Apvienotā Karaliste) teritorija tiek attīstīta pa posmiem. ERAF atbalsts tika sniegts 2000.–2006. gada periodā, teritorijas attīstības otrajā posmā, kas ietvēra vairāku rūpniecības un biroju ēku celtniecību. Finansējuma deficīta novērtējums, ar ko pamatoja šo ERAF dotāciju, attiecās tikai uz šā otrā posma izmaksām un ieņēmumiem. Tajā netika ņemti vērā ieņēmumi, kas gūti citādā veidā no visas teritorijas kopumā.

9. IZCĒLUMS

TĀDU GADĪJUMU PIEMĒRI, KAD PROJEKTA IZMAKSĀS IETVERTĀ ZEMES CENA NEBIJA APLIECINĀTA AR NEATKARĪGU VĒRTĒŠANAS SERTIFIKĀTU

Bijušo virszemes raktuvju teritorijā (Roterhama, Apvienotā Karaliste), kuras attīstības projekts tika īstenots publiskās un privātās partnerības formā, privātā partnera vienīgais ieguldījums bija zeme. Zemes vērtība 6,7 miljonu GBP apmērā tika iekļauta uz ERAF dotāciju attiecināmajās izmaksās. Tas pārsniedza zvērināta mērnieka norādīto tirgus vērtību par 3,4 miljoniem GBP.

Bijušajā tēraudlietuvē (Dortmunde, Vācija) projekta iniciatora samaksātā zemes iegādes cena bija iekļauta projekta izmaksās. Taču laikā, kad tika piešķirts ERAF līdzfinansējums, šī cena netika salīdzināta ar neatkarīga vērtētāja vai citas apstiprinātas oficiālas iestādes noteikto tirgus cenu. Tikai vēlāk, 2006. gadā, vietējā pašvaldība — viens no attīstības projekta partneriem — sagatavoja ziņojumu, kurā apliecināja, ka iegādes cena atbilst tirgus vērtībai. Tomēr šajā vērtējumā norādītā tirgus cena par kvadrātmetru bija augstāka nekā oficiāli apstiprinātās salīdzināmās cenas par zemes gabaliem šajā rajonā, un tā tika piemērota 82 ha platībai, kaut gan būvniecībai bija vajadzīgi tikai aptuveni 40 ha (pārējā platība bija jāatvēr zaļajai zonai).

IESTĀDES ZINA PRINCIPU “PIESĀRŅOTĀJS MAKSĀ”, BET NEVIENĀ GADĪJUMĀ PIESĀRŅOTĀJS NESEDZA VISAS ATSĀRŅOŠANAS IZMAKSAS

- 50.** ES Līgumā³⁰ ir noteikts, ka ES vides politika pamatojas uz principu, ka par videi nodarītu kaitējumu maksā piesārņotājs. Visās apmeklētajās dalībvalstīs princips “piesārņotājs maksā” ir viens no vides tiesību aktu pamatprincipiem jau kopš pagājušā gadsimta 90. gadiem. Tas paredz, ka piesārņotāji, kā arī zemes īpašnieki un nomnieki, kuriem bija jānovērš to īpašumā esošajai zemei nodarītais kaitējums, ir atbildīgi par radīto kaitējumu. Tāpēc ar publiskajām dotācijām būtu jānodrošina līdzfinansējums zemes atveseļošanas izmaksu segšanai tikai tādā gadījumā, ja ir likti lietā visi juridiskie līdzekļi, lai piemērotu principu “piesārņotājs maksā”, un publiskos līdzekļus izmanto tikai kā pēdējo iespēju.
- 51.** Liela daļa piesārņotās zemes, kuras atveseļošanai tiek lūgta ES un citu publisko fondu finanšu palīdzība, ir Eiropas pagātnes intensīvās rūpnieciskās un militārās darbības sekas. Daudzos no smagākajiem gadījumiem principa “piesārņotājs maksā” praktiska piemērošana ir sarežģīts uzdevums. Bieži vien nav iespējams pieprasīt, lai saimnieciskā vienība, kas pirmā bija atbildīga par piesārņojuma izraisīšanu, segtu atveseļošanas izmaksas, jo daudzos gadījumos šis piesārņotājs vai nu vispār vairs neeksistē, vai tas bija valsts uzņēmums, vai arī teritorija uz īpašu nosacījumu pamata tika pārdota privātam īpašniekam³¹.
- 52.** No revīzijas vajadzībām pārbaudītajiem ERAF atbalstītajiem projektiem 21 projekts ietvēra atveseļošanas darbus. Nevienā no šiem projektiem par sākotnējo piesārņojumu atbildīgā saimnieciskā vienība neredza visas atveseļošanas izmaksas:
- 13 projekti attiecās uz teritorijām, kuras bija piesārņojuši privāti uzņēmumi, bet princips “piesārņotājs maksā” bija piemērots tikai daļēji;
 - seši projekti attiecās uz teritorijām, kurās piesārņojumu bija izraisījuši valsts uzņēmumi un jaunais īpašnieks bija piekritis zemi atveseļot ar publisko fondu atbalstu, un
 - pārējās divās teritorijās valsts uzņēmās pilnu atbildību par to teritoriju atveseļošanu, kurās piesārņojumu bija izraisījuši valsts uzņēmumi.

³⁰ LESD 191. panta 2. punkts.

³¹ Šādi nosacījumi parasti ietver atkāpes attiecībā uz atbildību par piesārņotās zemes atveseļošanu.

- 53.** Pārdodot piesārņotu zemi, attīstītājam bieži vien tiek piedāvāta iegādes cenas atlaide, kompensējot to darbu izmaksas, kas nepieciešami, lai zemi varētu lietderīgi izmantot. Tomēr, lai gan šādas atlaides varētu būt piešķirtas, teritoriju attīstītāji reizēm meklē iespēju saņemt vēl citas publiskās subsīdijas, lai samaksātu par atveseļošanas darbiem, ko tie patiesībā jau veic. Šādos gadījumos pastāv risks, ka, attīstītājiem saņemot gan iegādes cenu atlaides, gan arī subsīdijas atveseļošanas darbiem, var tikt pieļauta divkārtīga finansēšana no publiskajiem līdzekļiem. Valsts iestādēm ir jābūt piesardzīgām attiecībā uz šādu risku.
- 54.** Ņemot to vērā, līgumi starp pārdevēju un attīstītājiem ir ļoti sarežģīti un saistībā ar atveseļošanas jautājumiem tie var ietvert atlaides, subsīdijas un detalizētas vienošanās attiecībā uz atbildības sadalījumu par vides attīrīšanu. Šādu līgumu vispusīga novērtēšana no pareizas finanšu pārvaldības viedokļa pati par sevi ir svarīgs uzdevums, kas ietver tā apmēra noteikšanu, kādā varētu no ES fondiem subsidēt atveseļošanas darbus, par kuriem attīstītājs jau ir saņēmis kompensāciju. Šo uzdevumu apgrūrina šādi faktori:
- pamatotu zemes vērtējumu trūkums, kas izraisa neskaidrību par tirgus vērtējumiem un zemes iegādes līgumos paredzēto atlaižu reālo vērtību;
 - piesārņojuma problēmu novērtējums nav pietiekami detalizēts, tāpēc atveseļošanas izmaksas ir novērtētas par zemu (sk. **10. izcēlumu**), un
 - trūkst pārredzamības līgumos par darījumiem ar zemes īpašumiem attiecībā uz to, cik lielu atbildību puses uzņemas par atveseļošanu.

10. IZCĒLUMS

TĀDU GADĪJUMU PIEMĒRI, KAD ATVESEĻOŠANAS IZMAKSAS TIKA NOVĒRTĒTAS PAR ZEMU UN VAJADŽIGAIS PAPILDU FINANSĒJUMS TIKA NODROŠINĀTS NO ES UN CITIEM PUBLISKAJIEM FONDIEM

Bijušajā tēraudlietuvē (Dortmunde, Vācija) kāda valsts aģentūra iegādājās piesārņotu zemi no piesārņotāja — privāta uzņēmuma. Atveseļošanas izmaksas toreiz tika novērtētas 58 miljonu EUR apmērā, un pārdevējs piekrita piešķirt 50 % atlaidi (29 miljoni EUR), ja viņa saistības attiecībā uz teritorijas attīrīšanu tiks dzēstas. Atveseļošanas galīgās izmaksas bija 74,8 miljoni EUR (par 16,8 miljoniem EUR vairāk nekā summa, no kuras tika aprēķināta cenas atlaide). Šo izmaksu pieaugumu valsts aģentūra sedza ar 25 % subsīdiju no ERAF. Šajā gadījumā piesārņotājs no kopējās atveseļošanas izmaksu summas — 74,8 miljoniem EUR — nosedza tikai 29 miljonus EUR.

Bijušajā metālapstrādes rūpnīcā (Bārnslija, Apvienotā Karaliste) sākotnējais atsārņošanas izmaksu novērtējums bija pārāk zems, līdz ar to vadošā iestāde apstiprināja kopējo izmaksu palielināšanu par 15 % un atbilstošu ERAF dotācijas pieaugumu.

- 55.** Šādu sarežģītu situāciju rezultātā starp revidētajiem projektiem ir tādi, kur nav skaidra pamata zemes un veco ēku vērtības noteikšanai. Tāpēc nevar izslēgt, ka vajadzīgais publiskais finansējums ir novērtēts par augstu. Ņemot vērā to, ka šādām darbībām ir tiesības uz ERAF līdzfinansējumu ar subsīdiu likmi līdz pat 85 %, šī ir ne tikai valsts, bet arī ES fondu problēma.

VALSTS ATBALSTA NOTEIKUMI NAV PIENĀCĪGI PIEMĒROTI

- 56.** Par īpašiem valsts atbalsta noteikumiem Komisija ar dalībvalstīm bija vienojusies 16 projektu gadījumos. Astoņos gadījumos šie noteikumi netika pilnībā piemēroti (sk. **11. izcēlumu**).

IESPĒJAS ATGŪT PUBLISKO ATBALSTU IR IEROBEŽOTAS, JA PROJEKTA RADĪTIE IEŅĒMUMI IR LIELĀKI, NEKĀ GAIDĪTS

- 57.** Atjaunošanas projektos var rasties ieņēmumi no aktīvu pārdošanas vai iznomāšanas. Tad pirms dotācijas piešķiršanas nosaka publiskā ieguldījuma apmēru, pamatojoties uz ieņēmumu un izmaksu aplēsēm 20 gadiem³² (sk. 46. punktu). Kad atjaunošanas projekts ir īstenots, faktiskie ieņēmumi un izmaksas no sākotnējām aplēsēm var atšķirties. Ja ar atpakaļejošu datumu ir jāpārskata publiskā ieguldījuma aprēķins, ņemot vērā faktiskos ieņēmumus un maksas, tad var iznākt secināt, ka projektam bija jāsaņem mazāka dotācija. Rezultātā var nākties atmaksāt visu dotāciju vai daļu no tās. Lai gan struktūrfondu regulās nav prasības atkārtoti izvērtēt trūkstošā finansējuma apmēru, pamatojoties uz faktiskajiem skaitļiem, dažas dalībvalstis pēc savas iniciatīvas dotācijas lēmumos ir iekļāvušas atlīdzināšanas prasību. Tā tas bija astoņos no 15 projektiem, kuriem tika novērtēts trūkstošā finansējuma apmērs (sk. 48. punktu). Vācijā atkārtotajā novērtēšanā ņem vērā ieņēmumus, kas gūti 15 gados pēc projekta pabeigšanas.

- 58.** Ja projektu ieņēmumus nebija iespējams noteikt iepriekš vai ja tādi nebija paredzami, struktūrfondu regulās ir noteikums, kas ļauj vadošajām iestādēm prasīt, lai tiktu atmaksāti ieņēmumi, kas iegūti līdz darbības programmas slēgšanai (par 2000.–2006. gadu) vai piecos gados pēc projekta pabeigšanas (2007.–2013. gada posmam)³³. Taču, ņemot vērā to, ka atjaunošanas projekti bieži vien kalpo ilgtermiņā, pieci gadi, kas pašreiz noteikti šādu ieņēmumu novērtēšanai, ir pārāk īss termiņš.

³² Metodiskie norādījumi ieguldījumu projektu izmaksu un ieguvuma analīzei. Eiropas Komisija, Reģionālās politikas un pilsētpolitikas ĢD, 2008. gada jūlijs.

³³ Sk. 2. attiecināmības noteikumu Regulā (EK) Nr. 448/2004 un 55. panta 3. punktu Padomes 2006. gada 11. jūlija Regulā (EK) Nr. 1083/2006, ar ko paredz vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu un atceļ Regulu (EK) Nr. 1260/1999 (OV L 210, 31.7.2006., 25. lpp.).

TĀDU GADĪJUMU PIEMĒRI, KAD VALSTS ATBALSTA NOTEIKUMI NETIKA IEVĒROTI

Saskaņā ar Apvienotās Karalistes valsts atbalsta noteikumiem³⁴, ja zemes īpašnieks ir arī projekta iniciators, tad iniciatoru peļņa no publiskā finansiālā atbalsta aprēķina jāizslēdz³⁵. Tomēr bijušajā ķīmisko vielu rūpnīcā (Vidnesa, Apvienotā Karaliste) un bijušajās ogļraktuves / koka rūpnīcā (Šefilda, Apvienotā Karaliste) šis noteikums netika ievērots, un aprēķinā tika iekļauta arī projekta iniciatora peļņa. Toreiz Reģionālās attīstības aģentūra to uzskatīja par pieņemamu, bet peļņas procentu nebija novērtējis zvērināts mērnīeks, kā tam jābūt saskaņā ar piemērojamo valsts atbalsta shēmu. Bijušo virszemes raktuvju teritorija (Roterhama, Apvienotā Karaliste) tika atjaunota, izmantojot publisko un privāto partnerību. Privātā partnera ieguldījumu — zemi — novērtēja 30 % apmērā no projekta kopējām izmaksām, un atjaunošanas darbu izmaksas, kas bija jāsedz publiskajam partnerim, tika novērtētas 70 % apmērā. Taču, kad zemes gabali tika pārdoti, 70 % ieņēmumu iedalīja privātajam partnerim, bet 30 % — publiskajam partnerim. Tādējādi priekšrocība tika piešķirta privātajam īpašniekam, kas nebija saskaņā ar piemērojamo valsts atbalsta shēmu.

Bijušajā plānotajā atomelektrostacijā (Arneburga, Vācija) (sk. **7. fotoattēlu**) projekta iniciators (pašvaldība) sedza privātai grupai piederošas zemes atjaunošanas izmaksas, lai šai teritorijai piesaistītu ieguldītājus rūpniecībā. Īpašnieks zemi bija iegādājies 1993. gadā un nojaucis tajā dažas ēkas. Pēc atjaunošanas projekta apstiprināšanas īpašnieks zemes gabalus pārdeva par daudz augstāku cenu, nekā bija nopircis. Saskaņā ar piemērojamās valsts atbalsta shēmas noteikumiem³⁶ līgumā starp projekta iniciatoru un zemes īpašnieku bija jāparedz no zemes pārdošanas gūto labumu nodošana pašvaldībai.

7. fotoattēls. Celulozes rūpnīca bijušās plānotās atomelektrostācijas teritorijā (Arneburga, Vācija)

³⁴ N 747/A/99 — “Partnership support for regeneration (1): Support for speculative developments” [Partnerības atbalsts atjaunošanai (1): atbalsts spekulatīvai attīstībai] (SG (2001) D/ 286569).

³⁵ Dažos gadījumos peļņu novērtē kā 15 % no ēku pārdošanas vērtības plus 10 % no pārdoto zemes gabalu vērtības.

³⁶ Valsts atbalsta shēma N 644 A/B/2002, ko EK apstiprināja 2003. gada 9. jūlijā un kas atspoguļo 31. ģenerālplānā (jo īpaši tā II daļas 7. punktā) paredzētos noteikumus.

8. fotoattēls. Vecu ēku nojaukšana un rekonstrukcija pamestas spēkstacijas teritorijā, ko pārveido par mākslas un kultūras centru (Lodza, Polija)

SECINĀJUMI UN IETEIKUMI

VISPĀRĪGS SECINĀJUMS

- 59.** Daudzās dalībvalstīs rūpniecības un militāro teritoriju piesārņojums joprojām ir liela problēma. Vēsturiskā piesārņojuma satīrīšana un teritoriju atjaunošana, ticamāk, joprojām būs jāfinansē no sabiedrības līdzekļiem. Daudzās dalībvalstīs struktūrpasākumi ir bijuši galvenais šo darbību finansējuma avots.
- 60.** Projektiem, kam piešķirts ES atbalsts, parasti tiek nodrošināta plānotā infrastruktūra. Tomēr daudzās teritorijās progress ir lēnāks un radīto darbavietu skaits ir mazāks, nekā gaidīts.
- 61.** Lai gan princips "piesārņotājs maksā" ir labi saprotams, praktisku grūtību dēļ tās bieži vien ir valsts iestādes, kas ar ES struktūrpasākumu atbalstu galu galā sedz ievērojamu daļu atveseļošanas darbu izmaksu; nevienā no šīs revīzijas vajadzībām aplūkotojumiem piesārņotājs nesedza visas atveseļošanas darbu izmaksas.
- 62.** Finansējuma deficīta novērtējumi, ja tādi ir veikti, bieži vien nav pietiekami pamatoti, un dotācijas lēmumos ne vienmēr ir iekļautas atlīdzināšanas prasības.
- 63.** Lai gan dalībvalstīs, veicot atjaunošanas darbības, tiek izmantoti daži labas prakses paņēmieni un principi, detalizētas informācijas trūkums par praktisko problēmu apmēru nozīmē to, ka darbību prioritāšu noteikšanu teritorijās, kurām visvairāk nepieciešama uzmanība, varētu uzlabot.

9. fotoattēls. Trauks ar plastmasas bumbiņām, ko izmanto piesārņotas teritorijas pazemes piesārņojuma likvidēšanai (Dunaújvároša, Ungārija)

RŪPNIECIŠKU UN MILITĀRU TERITORIJU ATJAUNOŠANAS MĒRĶU SASNIEGŠANA

- 64.** Vairumā gadījumu projektu mērķi fizisko tiešo rezultātu ziņā ir sasniegti. Tomēr atveseļošanas darbu rezultāti ne vienmēr ir pienācīgi apstiprināti, un pastāv liela atšķirība starp dažādu valstu augsnes piesārņojuma skrīninga vērtībām. Komisija ir ierosinājusi direktīvu par augsnes aizsardzības sistēmas ieviešanu (sk. 22.–25. punktu).
- 65.** Revīzijas laikā vairākums projektu bija guvuši pieticīgus rezultātus saimnieciskās darbības un nodarbinātības ziņā. Ekonomikas lejuplīde ietekmēja sasniegtos rezultātus, bet veiktās tirgus analīzes netika izmantotas pietiekami, lai pamatotu līdzfinansētos attīstības projektus. Labākus rezultātus novēroja teritorijās, kas bija atjaunotas saskaņā ar skaidru un konkrētām vajadzībām pielāgotu integrētās attīstības plānu, kas atbilda vairumam vispārpieņemto labākās atjaunošanas prakses paņēmieni (sk. 26.–34. punktu).

1. IETEIKUMS

Dalībvalstīm būtu

- a) jāpieprasa, lai degradēto teritoriju atjaunošanas projekti tiktu iekļauti attiecīgās pilsētas vai apgabala integrētās attīstības plānā;
- b) jālūdz, lai projektu iniciatori veic tirgus analīzi un apsver attiecīgās iespējas tādai degradēto teritoriju izmantošanai nākotnē, kuras pamatā būtu integrētās attīstības plāns;
- c) jānodrošina, lai kompetenta iestāde vai akreditēta organizācija apstiprina atveseļošanas rezultātus.

Komisijai būtu

- a) sadarbībā ar dalībvalstīm un uz zinātnisku pierādījumu un labākās prakses pamata jāierosina
 - i) ES standarti piesārņotu teritoriju un to radītā vides un veselības apdraudējuma nozīmes noteikšanai,
 - ii) ES metodika konkrētai teritorijai piemērotu atveseļošanas standartu definēšanai, ņemot vērā teritorijas galīgo izmantojumu;
- b) jāveicina integrētās attīstības pieejas piemērošana ar darbības programmas palīdzību, pieprasot, lai līdzfinansētie degradēto teritoriju atjaunošanas projekti tiktu iekļauti integrētās attīstības plānā.

ES ATBALSTA PIEŠKIRŠANAS KRITĒRIJI RŪPNIECISKU UN MILITĀRU TERITORIJU ATJAUNOŠANAI

- 66.** Dalībvalstīs atjaunošanu veic saskaņā ar vispārpieņemto labāko praksi, taču to kavē būtiski šķēršļi, tādi kā finanšu resursu trūkums (sk. 37.–42. punktu).
- 67.** Valsts reģistri sniedz priekšstatu par degradēto teritoriju stāvokli, taču visās apmeklētajās dalībvalstīs tie ir nepilnīgi, un tikai divās dalībvalstīs tie ietver atbilstošu informāciju, kas vajadzīga, lai noteiktu publiskās intervences prioritātes attiecībā uz piesārņotajām teritorijām (sk. 43. un 44. punktu).

- 68.** Lai gan struktūrfondu regulās nav īpašu noteikumu ar mērķi veicināt atsevišķus degradēto teritoriju atjaunošanas labākās prakses aspektus, dažas dalībvalstis atbalsta integrētās attīstības pieeju un principu par degradētu, nevis neapbūvētu teritoriju atkārtotu izmantošanu (sk. 45. punktu).

2. IETEIKUMS

Dalībvalstīm būtu

- a) jāapsver degradēto teritoriju atjaunošanas stratēģiju izstrāde ar skaidri noteiktiem mērķiem;
- b) jāveicina degradētu teritoriju atjaunošana, izvairoties no neapbūvēto teritoriju izmantošanas, ja vien tas nav absolūti nepieciešams, pretējā gadījumā pieprasot kompensācijas pasākumu piemērošanu;
- c) jāapsver pasākumi attiecībā uz privātā īpašumā esošām problemātiskām teritorijām, ja to īpašnieks neveic vajadzīgās darbības;
- d) jāapsver biežāka atjaunoto degradēto teritoriju pagaidu izmantošana neapbūvētā veidā;
- e) jāpieprasa, lai reģionālās vai vietējās iestādes uztur degradēto un piesārņoto teritoriju reģistrus; šiem reģistriem jābūt standartizētiem vismaz dalībvalsts līmenī, lai tos varētu apvienot valsts mēroga reģistrā, tādējādi atvieglojot degradētu teritoriju atjaunošanas un atveseļošanas politikas īstenošanu;
- f) jāizveido to degradēto teritoriju saraksti, kuras rada aizdomas par piesārņojumu, un tie jāklasificē pēc attiecīgajiem vides un veselības apdraudējumiem. Būtu jānosaka teritoriju prioritāte atveseļošanas darbu veikšanai, lai atvieglotu tādu atveseļošanas plānu sagatavošanu, kas veicina veselības aizsardzību, un tādu ES mērķu sasniegšanu vides jomā kā labs ūdens resursu ekoloģiskais stāvoklis, kas paredzēts ES Ūdens pamatdirektīvā.

Komisijai un dalībvalstīm būtu

- a) jāatbalsta labākās prakses piemērošana uzņēmējdarbības parku attīstībai un jādod priekšroka degradētu teritoriju atjaunošanai, nevis neapbūvētu teritoriju izmantošanai.

SASNIEGTO REZULTĀTU IZMAKSAS

- 69.** Rezultātus bija iespējams sasniegt ar mazāku ES finansējumu dažādu iemeslu dēļ.
- 70.** Publiskās dotācijas projektiem, kuri rada ieņēmumus, ne vienmēr tika pamatotas ar finansējuma deficīta novērtējumu, un, ja šāds deficīta novērtējums bija veikts, tajā tika konstatētas nepilnības (sk. 48. un 49. punktu).
- 71.** Gadījumos, kad finansējuma deficīts tika novērtēts, dotāciju lēmumos ne vienmēr bija ietverts noteikums par atmaksāšanu, kas tiktu piemērots, ja projekta radīto ieņēmumu būtu vairāk, nekā gaidīts, un struktūrfondu regulās nebija iekļauta atmaksāšanas prasība. Ja nebija iespējams iepriekš aprēķināt no projekta paredzamos ieņēmumus vai ja ieņēmumi nebija paredzēti, struktūrfondu regulas ļāva vadošajām iestādēm prasīt atlīdzināt radītos ieņēmumus. Taču, ņemot vērā, ka atjaunošanas projekti bieži vien kalpo ilgtermiņā, pašreiz noteiktais piecu gadu termiņš šādu ieņēmumu novērtēšanai ir par īsu (sk. 57.–58. punktu).
- 72.** Lai gan dalībvalstu tiesību aktos ir iekļauts princips "piesārņotājs maksā", tas nav ticis pilnībā ievērots, un ar valstu un ES līdzekļiem tika segta daļa vides atveseļošanas izmaksu. Līgumi starp piesārņotājiem, zemes īpašniekiem un attīstītājiem bieži vien nav pietiekami pārredzami, un ne vienmēr ir iespējams noteikt apmēru, kādā piesārņotāji ir faktiski seguši atveseļošanas darbu izmaksas (sk. 50.–55. punktu).
- 73.** Dalībvalstu iestādes pilnībā nepiemēroja īpašus valsts atbalsta noteikumus (sk. 56. punktu).

3. IETEIKUMS

Dalībvalstīm būtu

- a) padziļināti jānovērtē katra projekta finansējuma deficīts;
- b) jāpieprasa rūpīgi apsvērt principa “piesārņotājs maksā” piemērošanas apmēru visiem atjaunošanas projektiem un paredzēt šā principa ievērošanu kā nosacījumu ES finansējuma piešķiršanai;
- c) jāpiemēro visi ar Komisiju saskaņotie valsts atbalsta shēmu noteikumi;
- d) jāveic padziļinātas pārbaudes, lai nodrošinātu, ka subsīdijas netiek piešķirtas tādu teritoriju atveseļošanas darbiem, kuru projekta iniciators jau ir saņēmis iegādes cenu atlaides. Šim nolūkam valsts iestāžu rīcībā jābūt ticamai informācijai par zemes tirgus vērtību, reālistiskam atveseļošanas darbu iespējamo izmaksu novērtējumam un pilnīgi pārredzamai informācijai par zemes pirkuma līguma noteikumiem un tajā paredzētajām cenu atlaidēm;
- e) jāiekļauj atlīdzināšanas prasība visos dotācijas lēmumos par atjaunošanas projektiem, lai tām dotu iespēju atkārtoti izvērtēt projektu finansiālos rezultātus, ņemot vērā attīstību ilgākā laikposmā (piemēram, 15 gados), un lai gadījumos, kad projekta radītie ieņēmumi ir lielāki, nekā gaidīts, būtu iespējams atgūt visu dotāciju vai daļu no tās. Komisijai jāpārbauda šādu atmaksāšanas prasību piemērošana.

Komisijai būtu

- a) jāapsver iespēja formulēt vispārējas pamatnostādnes principa “piesārņotājs maksā” piemērošanai gadījumos, kad piesārņojums ir radies pirms šā principa iekļaušanas tiesību aktos;
- b) jāatgādina dalībvalstu vadošajām iestādēm par to pienākumu noteikt finansējuma deficītu visiem projektiem, kuri varētu radīt ieņēmumus, un ievērot visus piemērojamos valsts atbalsta noteikumus.

Šo ziņojumu 2012. gada 12. decembra sēdē Luksemburgā pieņēma Revīzijas palātas II apakšpalāta, kuru vada Revīzijas palātas loceklis *Harald NOACK*.

Revīzijas palātas vārdā —

priekšsēdētājs

Vítor Manuel da SILVA CALDEIRA

10. fotoattēls. Ceļa infrastruktūras celtniecībai sagatavotā zeme bijušajā akmeņogļu izdedžu grēdu teritorijā (Javorzno, Polija)

STRUKTŪRPASĀKUMU FINANSĒJUMS RŪPNIECISKU UN MILITĀRU TERITORIJU ATJAUNOŠANAI (2000.–2006.¹ GADĀ UN 2007.–2013. GADĀ)

Struktūrpasākumu finansējums rūpniecisku un militāru teritoriju atjaunošanai 2000.–2006. gadā				Struktūrpasākumu finansējums rūpniecisku un militāru teritoriju atjaunošanai 2007.–2013. gadā			
Dalībvalsts	Vieta	Piešķirtā summa (EUR)	%	Dalībvalsts	Vieta	Piešķirtā summa (EUR)	%
Vācija	1	645 490 864	28,7	Ungārija	1	475 191 832	14,0
Apvienotā Karaliste	2	574 288 905	25,5	Čehijas Republika	2	372 290 509	11,0
Francija	3	195 305 373	8,7	Vācija	3	335 518 228	9,9
Nīderlande	4	160 821 924	7,2	Rumānija	4	316 430 710	9,3
Portugāle	5	156 012 908	6,9	Itālija	5	298 355 961	8,8
Itālija	6	143 383 095	6,4	Polija	6	278 413 953	8,2
Beļģija	7	65 421 025	2,9	Portugāle	7	191 960 262	5,7
Grieķija	8	55 655 389	2,5	Apvienotā Karaliste	8	178 957 047	5,3
Spānija	9	54 873 962	2,4	Spānija	9	177 403 701	5,2
Čehijas Republika	10	46 073 161	2,0	Igaunija	10	138 045 325	4,1
Polija	11	43 940 360	2,0	Slovēnija	11	130 400 000	3,8
Ungārija	12	28 773 946	1,3	Bulgārija	12	108 322 014	3,2
Somija	13	18 104 950	0,8	Francija	13	90 193 437	2,7
ES starpreģionu	14	17 035 874	0,8	Beļģija	14	62 048 204	1,8
ES pārrobežu	15	13 996 478	0,6	Latvija	15	49 000 000	1,4
Latvija	16	11 414 454	0,5	Malta	16	48 280 000	1,4
Luksemburga	17	10 019 687	0,4	ES pārrobežu	17	47 801 926	1,4
Slovēnija	18	2 924 609	0,1	Nīderlande	18	28 799 000	0,8
Malta	19	2 539 367	0,1	Grieķija	19	26 295 000	0,8
Igaunija	20	1 712 389	0,1	Kipra	20	16 150 000	0,5
Austrija	21	674 726	0,0	Lietuva	21	14 501 892	0,4
				Luksemburga	22	3 786 550	0,1
				Somija	23	2 071 886	0,1
KOPĀ ES		2 248 463 446	100,0	KOPĀ ES		3 390 217 437	100,0

¹ Par 2000.–2006. gada periodu skaitļi, kas attiecas uz ES-10 dalībvalstīm, ir kopš 2004. gada.

Avots: Reģionālās politikas un pilsētpolitikas ĢD dati 2010. gada 31. decembrī.

27 REVIDĒTIE PROJEKTI

			Vai ES līdzfinansētais projekts ir pabeigts?	ERAF līdzfinansējums (miljonos EUR)	Vai bija paredzēts radīt darbavietas?	ERAF līdzfinansētie atjaunošanas darbi					Plānotie atjaunošanas tiešie rezultāti / plānotais zemes izmantojums nākotnē			
						Atsāpšana/stabilizēšana	Ainavas projektēšana	Veco ēku nojaukšana/rekonstrukcija	Ceļi, inženiertīkli un cita infrastruktūra	Zemes gabalu nodalīšana tālāk pārdošanai vai iznomāšanai	Ekspluatācijai gatavu ēku būvniecība	Zeme un ēkas rūpnieciskai vai komerciālai izmantošanai	Zeme un ēkas sabiedriskai izmantošanai	Publisko parku aprīkojums
Tikai atvēršanas darbi	Bijusī urāna apstrādes rūpnīca**	Midlovari (Čehijas Republika)	Jā	18,50		√		√						√
	Bijušās ogļraktuves / ķīmisko atkritumu izgāztuve	Berhida-Peremartoni (Ungārija)		16,83		√								√
	Tēraudlietuve	Dunaūjvairoša (Ungārija)	Jā	2,93	Jā	√								√
	Bijusī sprāgstvielu rūpnīca	Berhida-Peremartoni (Ungārija)		0,06	Jā	√					√			
Tikai labiekārtošanas darbi	Bijusī tērauda un metālu rūpnīca [Skoda]	Pilzene (Čehijas Republika)	Jā	1,36	Jā			√			√			
	Informācijas tehnoloģiju rūpnīca	Brno (Čehijas Republika)	Jā	0,43	Jā			√			√			
	Bijusī naftas pārstrādes rūpnīca	Braunsbedra (Vācija)	Jā	6,32	Jā			√	√	√	√			
	Bijusī plānotā atomelektrostacija	Arneburga (Vācija)	Jā	26,58	Jā			√	√		√			
	Bijusī ogļraktuvju šahta	Javorzno (Polija)	Jā	3,32	Jā		√		√	√	√			
	Valsts rezerves zeme	Haltona (Apvienotā Karaliste)	Jā	2,53	Jā		√		√		√			

II PIELIKUMS

		Vai ES līdzfinansētais projekts ir pabeigts?	ERAF līdzfinansējums (miljonos EUR)	Vai bija paredzēts radīt darbavietas?	ERAF līdzfinansētie atjaunošanas darbi						Plānotie atjaunošanas tiešie rezultāti / plānotais zemes izmantojums nākotnē						
					Atsāršana/stabilizācija	Ainavas projektēšana	Veco ēku nojaukšana/rekonstrukcija	Ceļi, inženiertīkli un cita infrastruktūra	Zemes gabalu nodalīšana tālāk pārdošanai vai iznomāšanai	Ekspluatācijai gatavu ēku būvniecība	Zeme un ēkas rūpnieciskai vai komerciālai izmantošanai	Zeme un ēkas sabiedriskai izmantošanai	Publisko parku aprīkojums	Rezerves zeme (valsts vai privātā)			
Gan atveseļošanas, gan labiekārtošanas darbi	Bijusi metālapstrādes rūpnīca	Halle (Vācija)	Jā	3,79	Jā	√			√			√					
	Bijušās ogļraktuves / III koka rūpnīca*	Esene (Vācija)	Jā	2,21	Jā	√		√	√	√		√					
	Akmeņogļu izdedžu grēdas	Javorzno (Polija)		7,07	Jā	√	√		√			√					
	Bijusi I rūpniecības osta	Berova Fernesā (Apvienotā Karaliste)	Jā	5,89	Jā	√	√		√	√		√					
	Bijusi II rūpniecības osta	Berova Fernesā (Apvienotā Karaliste)	Jā	5,79	Jā	√	√		√	√		√					
	Bijusi I tēraudlietuve	Disburga (Vācija)	Jā	15,21	Jā	√	√	√	√			√					
	Bijusi II cinka rūpnīca	Disburga (Vācija)	Jā	20,90	Jā	√	√	√	√			√					
	Bijusi tēraudlietuve*	Dortmunde (Vācija)	Jā	30,32	Jā	√	√	√	√	√		√					
	Bijušās ogļraktuves / I koka rūpnīca*	Esene (Vācija)	Jā	12,79	Jā	√	√	√	√		√		√	√			
	Bijušās ogļraktuves / II koka rūpnīca	Esene (Vācija)		3,02		√	√		√					√			
	Bijušās kazarmas un akumulatoru rūpnīca	Marcali (Ungārija)	Jā	3,02		√	√	√	√		√			√			
	Bijusi spēkstacija*	Lodza (Polija)		20,61	Jā	√	√	√	√		√	√	√				
	Bijušās I virszemes raktuves	Roterhama (Apvienotā Karaliste)	Jā	4,51	Jā	√	√	√	√	√		√					
	Bijušās II virszemes raktuves	Roterhama (Apvienotā Karaliste)	Jā	5,22	Jā	√	√	√	√	√							
	Bijušās ogļraktuves / koka rūpnīca	Šefilda (Apvienotā Karaliste)	Jā	10,33	Jā	√	√	√	√	√	√	√					
	Bijusi metālapstrādes rūpnīca	Bārnslija (Apvienotā Karaliste)	Jā	8,81	Jā	√	√	√	√	√	√	√					
	Bijusi ķīmisko vielu rūpnīca	Vidnesa (Apvienotā Karaliste)	Jā	2,53	Jā	√	√		√	√	√	√					

Piezīmes: Kohēzijas fonda projekti (**) vai ERAF "lielie projekti" (*), kuriem bija nepieciešams iepriekšējs Eiropas Komisijas apstiprinājums.

Avots: Darbības programmu īstenošanas galīgais ziņojums attiecībā uz projektiem no 2000.–2006. gada plānošanas perioda; dotāciju lēmumi attiecībā uz projektiem no 2007.–2013. gada plānošanas perioda. Valstu valūtas konvertētas EUR pēc Eiropas Centrālās bankas vidējā maiņas kursa attiecīgajā plānošanas periodā.

KOMISIJAS ATBILDE

KOPSAVILKUMS

I.

Militāru un rūpniecisku teritoriju jeb degradētu teritoriju atjaunošana ir reģiona pievilcības palielināšanas svarīga daļa un veicina darbavietu radīšanu.

III. a)

Apstiprināšana tiek uzskatīta par labu praksi. Tomēr apstiprinājuma trūkums un atšķirības valsts augsnes piesārņojuma skrīninga vērtībās automātiski nenozīmē, ka atsārņošanas un atjaunošanas darbs nav ticis pienācīgi veikts.

Projekts vienmēr tiek attīstīts ekonomiskas nenoteiktības apstākļos. Dažu projektu īstenošana aizkavējās finansējuma ierobežojumu dēļ saistībā ar ekonomikas lejupslīdi un deficīta samazinājumu valsts līmenī. Gan ekonomikas lejupslīde, gan deficīta samazinājums ir ietekmējuši valsts politikas prioritātes. Turklāt darbavietu radīšana ir šo projektu ilgtermiņa mērķis.

Jēdziens "integrēts pilsētas attīstības plāns" ir ietverts Kopienas stratēģiskajās pamatnostādnēs un Regulas (EK) Nr. 1828/2006 44. pantā. Finanšu inženierijas instruments *JESSICA* var tikt izmantots tikai tādās teritorijās, kurām ir izstrādāts šāds plāns. Turklāt saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1080/2006 8. pantu ERAF var atbalstīt integrētas un ilgtspējīgas stratēģijas to daudzo ekonomikas, vides un sociālo problēmu risināšanai, kuras skar pilsētu teritorijas, tostarp fiziskās vides atveseļošanu un degradētu teritoriju labiekārtošanu.

III. b)

Komisija 2006. gadā iesniedza priekšlikumu augsnes pamatdirektīvai (COM(2006) 232), kurā būtu sniegta "piesārņotas teritorijas" definīcija un prasīta dalībvalstu teritorijā esošu šādu vietu saraksta izveide. Degradētas teritorijas bieži ir piesārņotas, un tāpēc arī tās tiktu noteiktas. Eiropas Parlaments 2007. gada novembrī pieņēma priekšlikumu pirmajā lasījumā. Padomei vēl jāvienojas par kopējo nostāju.

Komisija ir arī īstenojusi iniciatīvas ārpus tiesiskā regulējuma, lai veicinātu labu praksi, piemēram, lai veicinātu pamestu degradētu teritoriju atjaunošanu, nevis neapbūvētu teritoriju izmantošanu, un lai veicinātu zemes izmantošanas koordinēšanu.

III. c)

Komisija atzīst, ka iepriekš dotāciju likmju noteikšanā ir bijušas nepilnības daļēji arī tiesiskā regulējuma dēļ. Maksimālā līdzfinansējuma likmes 2000.–2006. gada projektiem, no kuriem tika gūti būtiski tirie ieņēmumi, tika noteiktas saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1260/1999 29. pantu. Finansējuma deficīta novērtējums tika iekļauts 2007.–2013. gada regulā.

Ieņēmumi, ko var noteikt iepriekš, 2007.–2013. gada periodā tiek ņemti vērā par 10–30 gadiem atkarībā no nozares. Vides nozarei izmaksu un ieguvumu analīzes (IIA) ceļvedī ieteikts piemērot 30 gadu atsaucē laika posmu projekta izmaksu un ieņēmumu diskontēšanai.

Komisija uzskata, ka noteikuma par atmaksāšanu iekļaušana dotācijas vēstulē, ko izdod vadošā iestāde, ir labas prakses gadījums, ko būtu derīgi iekļaut dalībvalstu noteikumos.

Principa "piesārņotājs maksā" piemērošana praksē ir grūts uzdevums. Bieži nav iespējams pieprasīt tai personai vai juridiskajai personai, kas pirmām kārtām bijusi atbildīga par piesārņojuma radīšanu, segt atveseļošanas izmaksas, jo daudzos gadījumos šādas personas vai juridiskas personas vairs nav vai arī tā var pierādīt, ka piesārņošanas laikā tā darbojās saskaņā ar piemērojamiem noteikumiem.

KOMISIJAS ATBILDE

IV. a)

Komisija piekrīt šim ieteikumam dalībvalstīm un jau ir pieprasījusi izmantot integrētu attīstības pieeju ne tikai Kopienas stratēģiskajā satvarā, bet arī Komisijas regulā.

IV. b)

Komisijas dienesti nesēn publicēja dienestu darba dokumentu (SWD(2012) 101 galīgā redakcija/2), kurā iekļautas pamatnostādnes attiecībā uz augsnes pārklāšanas ierobežošanas, seku mazināšanas un kompensēšanas paraugpraksi. Dokumentā aprakstītas dalībvalstu īstenotās pieejas, tostarp zaļo zonu pārveides novēršana un pēc tam to virsmas (daļēja) pārklāšana, un jau apbūvētu teritoriju, piemēram, degradētu teritoriju, atkārtota izmantošana.

IV. c)

Attiecībā uz principu "piesārņotājs maksā" un valsts atbalstu struktūrfondu tiesiskajā regulējumā 2007.–2013. gadam jau ir ietverti Revīzijas palātas apsvērumi.

Attiecībā uz noteikuma par atmaksāšanu iekļaušanu dotācijas vēstulē, ko izdod vadošā iestāde, Komisija uzskata, ka tas ir labas prakses gadījums, ko būtu derīgi iekļaut dalībvalstu noteikumos. Tomēr saskaņā ar dalītās pārvaldības principu, tā kā vadošās iestādes izdod lēmumus par dotācijām, tām vajadzētu arī pārraudzīt noteikuma par atmaksāšanu piemērošanu, jo tās pārrauga projektu īstenošanu.

IV. d)

Komisija piekrīt Revīzijas palātas ieteikumiem, bet norāda, ka 2006. gadā tā iesniedza priekšlikumu augsnes pamatdirektīvai (COM(2006) 232), ar ko ieviestu juridisko pamatu priekšlikumiem par ES standartiem piesārņotu teritoriju, to radīto risku un atveseļošanas metodiku noteikšanai. Komisija uzsver, ka pārējiem likumdevējiem ir jāpieņem īpašs ES tiesību akts par augsni.

Degradētās teritorijas diezgan bieži atrodas pilsētu teritorijās. Komisija jau veicina integrētu ilgtspējīgu pilsētu attīstību, izmantojot pašreizējās galvenās programmas un *JESSICA* finanšu instrumentu, kam nepieciešama integrēta pilsētas attīstības plāna izveide.

Turklāt Komisija īpaši iesaka dalībvalstīm iekļaut degradēto teritoriju atjaunošanu to integrētajā pilsētu attīstības pieejā kā tās galveno daļu, jo "degradēto teritoriju atjaunošana" ir ietverta vienā no četrām ieguldījumu prioritātēm, kas attiecas uz pilsētām.

Šī pieeja tiks būtiski stiprināta 2014.–2020. gada periodā.

IV. e)

Komisija ir īstenojusi iniciatīvas ārpus tiesiskā regulējuma, lai veicinātu labu praksi, piemēram, lai veicinātu pamestu degradētu teritoriju atjaunošanu, nevis neapbūvētu teritoriju izmantošanu un lai veicinātu zemes izmantošanas koordinēšanu.

Turklāt Komisija norāda, ka tās ierosinātajā augsnes pamatdirektīvā (COM(2006) 232) būtu prasīts noteikt piesārņotas vietas valstu teritorijās.

KOMISIJAS ATBILDE

IEVADS

5.

Komisija norāda, ka bīstamu darbību veicēji ir stingri atbildīgi par tāda augsnes piesārņojuma atlīdzināšanu, kas radies pēc 2007. gada 30. aprīļa, kad stājās spēkā Direktīva 2004/35/EK par atbildību vides jomā. Šajā saistībā Komisija vēlas atgādināt, ka tā 2006. gadā iesniedza priekšlikumu augsnes pamatdirektīvai (COM(2006) 232), kurā būtu prasīts noteikt visas piesārņotās teritorijas, tostarp tās, kas piesārņotas pirms 2007. gada aprīļa. Šo priekšlikumu vēl joprojām apspriež Padome. Eiropas Parlaments 2007. gada novembrī pieņēma priekšlikumu pirmajā lasījumā.

6.

Integrētas attīstības pieejas veicināšana un degradēto teritoriju atkārtota izmantošana ir plaši jēdzieni¹.

Integrēta attīstības pieeja tiek veicināta, jo pilsētas dzīves dažādās dimensijas — vides, ekonomikas, sociālā un kultūras dimensija — ir savstarpēji saistītas. Pilsētu attīstība var būt veiksmīga tikai tad, ja tiek izmantota integrēta pieeja. Tāpēc būtu jāapvieno pasākumi, kas attiecas uz fizisku pilsētas atjaunošanu, ar pasākumiem, kas veicina izglītību, ekonomikas attīstību, sociālo iekļaušanu un vides aizsardzību.

¹ Skatīt Regulas (EK) Nr. 1080/2006 8. pantu un paziņojumu "Kohēzijas politika un pilsētas: pilsētu un aglomerāciju nozīme reģionu ekonomiskajā izaugsmē un darba vietu radīšanā", COM(2006) 385 galīgā redakcija.

REVĪZIJAS TVĒRUMS UN MĒRĶI

17.

Projektu dokumenti, izņemot lielo projektu dokumentus, neatrodas Komisijā, bet gan dalībvalstu vadošajās iestādēs.

APSVĒRUMI

23. Otrais ievilkums

Apstiprināšana tiek uzskatīta par labu praksi. Tomēr apstiprinājuma trūkums automātiski nenozīmē, ka atsārņošanas un atjaunošanas darbs nav ticis pienācīgi veikts.

Lūdzam skatīt arī Komisijas atbildi uz 5. punktu un atsauci uz tās 2006. gada priekšlikumu augsnes pamatdirektīvai (COM(2006) 232).

24.

Nav saskaņotu skrīninga vērtību attiecībā uz augsni piesārņojošām vielām un standartu, kas noteiktu, vai teritorija rada būtiskus riskus videi un cilvēku veselībai, un pašreiz nav ES saskaņotas "piesārņotas teritorijas" definīcijas. Komisija 2006. gadā iesniedza priekšlikumu augsnes pamatdirektīvai (COM(2006) 232), kurā būtu sniegta "piesārņotas teritorijas" definīcija un prasīta valsts teritorijā esošu šādu teritoriju saraksta izveide. Pieņemot šo direktīvu, tiktu nodrošināts nepieciešamais juridiskais pamats turpmāku ES kopīgu tehnisku elementu pieņemšanai augsnes piesārņojuma riska novērtēšanai, ja rastos tāda nepieciešamība un pēc informācijas apmaiņas ar dalībvalstīm; tas nekādi neietekmētu riska pieņemamību.

Lūdzam skatīt arī Komisijas atbildi uz 5. punktu.

KOMISIJAS ATBILDE

26.

Komisija atzinīgi vērtē to, ka 20 no 22 pabeigtajiem revīdētajiem projektiem pilnīgi vai lielā mērā (>90 %) tika sasniegti to gala mērķi.

27.

Degradēto teritoriju atjaunošanas projektiem nepieciešams ilgs laikposms, lai sasniegtu gaidītos rezultātus.

1. izcēlums

Bijušās rūpniecības ostas (Berova Fernesā, Apvienotā Karaliste) piemērs liecina par grūtībām īstenot projektus ekonomikas krīzes apstākļos.

2. izcēlums

Attiecībā uz bijušās naftas pārstrādes rūpnīcas (Braunsbedra, Vācija) piemēru atjaunoto teritoriju realizācijas iespēju izpēte bija finansēšanas nosacījums. Tomēr vadošā iestāde finansējuma apstiprināšanas laikā nevar paredzēt gadījumus, kas var notikt pēc vairākiem gadiem. Neatkarīgi no tā, kādi kritēriji tiek noteikti, vienīgais, ko var pārbaudīt, ir tirgus pētījuma ticamība.

3. izcēlums

Bijušās metālapstrādes rūpnīcas (Bārnslija, Apvienotā Karaliste, reģionālajā attīstības plānā nosaukta par "Renesanses pilsētu") piemērs liecina par grūtībām īstenot projektus ekonomikas krīzes apstākļos. Viens no ERAF mērķiem ir teritorijas pievilcības palielināšana, ko ne vienmēr var kvantitatīvi izmērīt.

Attiecībā uz bijušo tēraudlietuvu (Dortmunde, Vācija) projekta īstenošana ir daļēji atkarīga no ārējiem faktoriem, ko nevar ietekmēt ne dalībvalsts, ne Komisija. Ekonomikas krīzes dēļ līdz 2011. gada vidum tika pārdoti tikai 22 % no pieejamās platības.

31.

Degradēto teritoriju atjaunošanas projektiem nepieciešams ilgs laikposms, lai sasniegtu gaidītos rezultātus un ietekmi. Darbavietu radīšana ir ilgtermiņa mērķis, jo īpaši tad, ja projektu mērķis ir uzlabot saimnieciskās darbības vidi.

32.

Komisija atzinīgi vērtē Revīzijas palātas konstatējumu.

38.

Komisijas dienesti neseno publicēja dienestu darba dokumentu (SWD(2012) 101 galīgā redakcija/2), kurā iekļautas pamatnostādnes attiecībā uz augsnes pārklāšanas ierobežošanas, seku mazināšanas un kompensēšanas paraugpraksi. Dokumentā aprakstītas dalībvalstu īstenotās pieejas, tostarp zaļo zonu pārveides novēršana un pēc tam to virsmas (daļēja) pārklāšana, un jau apbūvētu teritoriju, piemēram, degradētu teritoriju, atkārtota izmantošana.

39.

Komisija norāda, ka vismaz divās no piecām revīdētajām dalībvalstīm bija noteikumi atjaunoto degradēto teritoriju neapbūvētās teritorijas pagaidu izmantošanas veicināšanai.

40.

Komisija norāda, ka valsts un/vai reģionu budžetu ierobežojumi, degradēto teritoriju reģistru esība un nenoteiktība attiecībā uz zemes īpašumtiesībām vienmēr ietekmē projektu īstenošanu.

40. Otrais ievilkums

Komisija norāda, ka ierosinātajā augsnes pamatdirektīvā (COM(2006) 232) būtu prasība dalībvalstīm noteikt piesārņotas vietas to teritorijās un publiskot šādu vietu sarakstu (skatīt arī Komisijas atbildi uz 24. punktu). Degradētas teritorijas bieži ir piesārņotas, un tāpēc arī tās tiktu noteiktas.

43.

Komisija atsaucas uz savu atbildi par 24. un 40. punktu; tā norāda, ka ierosinātajā augsnes pamatdirektīvā būtu prasība dalībvalstīm noteikt piesārņotas vietas to teritorijās un publiskot šādu vietu sarakstu.

KOMISIJAS ATBILDE

5. izcēlums

Lai gan Polijas gadījumā tiek īstenotas iniciatīvas vietējā līmenī, valsts reģistrs noteikti ļautu labāk izvirzīt prioritātes.

Tomēr Polijas valdības 2012. gada martā pieņemtā "Valsts telpiskās attīstības koncepcija 2030" nodrošinās plānošanas koordinēšanu un integrētu pieeju atjaunotajām platībām.

44.

Komisija atsauca uz savu atbildi par 43. punktu.

6. izcēlums

Komisija atsauca uz savu atbildi par 40. punkta otro ievilkumu.

45.

ERAF līdzfinansēto projektu atlases kritērijus nosaka programmu uzraudzības komitejas. Komisija mudina atlases kritērijos ietvert tādu jēdzienus kā pievienotā vērtība, izdevīgs pirkums un vides ilgtspēja un iesaka piemērot paraugpraksi.

Komisija īsteno dažādas iniciatīvas ārpus juridiskajiem instrumentiem, lai veicinātu labu praksi šajā saistībā. Piemēram, tās paziņojums "Kohēzijas politika un pilsētas — pilsētu un aglomerāciju nozīme reģionu ekonomiskajā izaugsmē un darba vietu radīšanā" (COM(2006) 385 galīgā redakcija) veicina pamestu degradētu teritoriju atjaunošanu, nevis neapbūvētu teritoriju izmantošanu, veicina zemes izmantošanas koordinēšanu un kohēzijas politiku pilsētu izplešanās mazināšanai. Tās dienesti arī organizēja 2010. gada konferences "Reģioni ekonomiskām pārmaiņām" semināru "Degradēto teritoriju un ēku atkārtota izmantošana" un publicēja tiešsaistē ekspertu ziņojumu par tā rezultātiem, kuri sniedz labu praksi.

45. Pirmais ievilkums

Šī projektu prioritātes noteikšana un ES finansējuma likmes noteikšana projekta līmenī ir par programmu atbildīgo iestāžu kompetencē.

48. Otrais ievilkums

Komisija atzīst, ka iepriekš dotāciju likmju noteikšanā ir bijušas dažas nepilnības daļēji arī tiesiskā regulējuma dēļ. Maksimālās līdzfinansējuma likmes 2000.–2006. gada projektiem, no kuriem tika gūti būtiski tīrie ieņēmumi, tika noteiktas saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1260/1999 29. pantu. Finansējuma deficīta novērtējums tika iekļauts 2007.–2013. gada regulā.

7. izcēlums

Attiecībā uz valsts rezerves zemi (Haltona, Apvienotā Karaliste) finansējuma deficīta metodika, kas tiek izmantota kopš 2007. gada, netika piemērota tādā pašā veidā 2000.–2006. gada periodā. ERAF līdzfinansējums ir zemāks par augstāko intervences likmi, kas paredzēta Regulas (EK) Nr. 1260/1999 29. pantā, un tāpēc tajā ņemti vērā iespējamie ieņēmumi saskaņā ar piemērojamiem noteikumiem.

Attiecībā uz bijušo plānoto atomelektrostacijas teritoriju (Arneburga, Vācija) finansējuma deficīta metodika, kas tiek izmantota kopš 2007. gada, netika tādā pašā veidā piemērota 2000.–2006. gada periodā (skatīt Regulas (EK) Nr. 1260/1999 29. panta 4. punktu).

49.

Komisija atzīst, ka iepriekš dotāciju likmju noteikšanā ir bijušas dažas nepilnības daļēji arī tiesiskā regulējuma dēļ. Projektiem, no kuriem tiek gūti būtiski tīrie ieņēmumi, augstākās līdzfinansējuma likmes tika noteiktas saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1260/1999 29. panta 4. punktu, kas tiek piemērots norādītajos trīs gadījumos. Finansējuma deficīta metodika tika iekļauta 2007.–2013. gada regulā.

49. Pirmais ievilkums

Komisija norāda, ka par 8 no 15 revidētajiem projektiem, kuros saņēmējs veica finansējuma deficīta novērtējumu, Revīzijas palātai nebija nekādu konstatējumu attiecībā uz iespējamiem ieņēmumiem, kas radušies citos tā paša attīstītāja īstenotos attīstības projektos.

KOMISIJAS ATBILDE

49. Otrais ievilkums

Zemes tirgus vērtības noteikšanai nepieciešams neatkarīgs vērtējums. Komisija norāda, ka Revīzijas palātai nebija nekādu konstatējumu attiecībā uz šo vērtējumu 22 no 27 revidētajiem projektiem.

8. izcēlums

Attiecībā uz bijušajām ogļraktuvēm / koksa rūpnīcu (Šefīlda, Apvienotā Karaliste) lūdzam skatīt atbildi 7. izcēlumā.

9. izcēlums

Attiecībā uz bijušo virszemes raktuvju teritoriju (Roterhama, Apvienotā Karaliste) iegādātās zemes piemērotību vajadzēja novērtēt saistībā ar valsts atbalsta sistēmu saskaņā ar 5. normu (Regula (EK) Nr. 1685/2000). Atsaucoties uz valsts atbalsta sistēmu, zemi būtu bijis jānovērtē ar nulles vērtību vai noteiktos apstākļos zemāk par faktisko pirkuma cenu vai tirgus vērtību.

Attiecībā uz bijušo tēraudlietuvī (Dortmunde, Vācija) Komisija veiks turpmākus pasākumus.

50.

Princips "piesārņotājs maksā", kā paredzēts Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 191. panta 2. punktā, ir vides politikas pamatprincips. Tas tiek pārvaldīts ES līmenī, un atsevišķas personas nevar tieši atsaukties uz šo LESD pantu, lai nepiemērotu valsts tiesību aktus jomā, kuru aptver vides politika un par kuru nav pieņemti ES tiesību akti, pamatojoties uz šo pašu pantu². Citiem vārdiem sakot, šis pants ir saistošs dalībvalstu līmenī tiktāl, ciktāl tas ir ticis īstenots ar sekundāriem aktiem ES līmenī, piemēram, ar direktīvām (piemēram, Direktīvu 2004/35/EK par atbildību vides jomā, Ūdens pamatdirektīvu 2000/60/EK, Atkritumu pamatdirektīvu 2008/98/EK, leguves rūpniecības atkritumu direktīvu 2006/21/EK utt.).

Saskaņā ar Kopienas pamatnostādņēm par valsts atbalstu vides aizsardzībai³, ja nav šādu sekundāru aktu ES līmenī, princips "piesārņotājs maksā" var tikt īstenots tiktāl, ciktāl tas ir noteikts piemērojamos valsts tiesību aktos.

² Eiropas Savienības Tiesas 2010. gada 9. marta spriedums lietā C-378/08, 46. punkts.

³ OVC 82, 1.4.2008., 1.–33. lpp.

51.

Papildus komentāriem par 50. punktu Komisijas ierosinātā augsnes pamatdirektīva nodrošinātu piemērota ekonomiskā mehānisma izveidi ar mērķi finansēt pamestu teritoriju (piemēram, piesārņotu teritoriju, par kuru piesārņošanu atbildīgo fizisko vai juridisko personu, kas ir pakļauta principam "piesārņotājs maksā", nevar noteikt vai saukt pie atbildības saskaņā ar ES vai valsts tiesību aktiem vai nevar piespiest segt izpētes un atveseļošanas izmaksas) izpēti un atveseļošanu.

53.

Komisija piekrīt, ka par programmu atbildīgajām iestādēm jābūt piesardzīgām, lai mazinātu aprakstīto risku.

54.

Kā Revīzijas palāta norādījusi 53.–55. punktā, revidētie projekti ir saskārušies ar daudziem sarežģījumiem, jo īpaši attiecībā uz līgumiem starp pārdevējiem un piesārņotās zemes attīstītājiem.

10. izcēlums

Attiecībā uz bijušo tēraudlietuvī (Dortmunde, Vācija) Komisija veiks turpmākus pasākumus.

55.

Komisija vienmēr iesaka zemes (un ēku) vērtību noteikt neatkarīgam kvalificētam novērtētājam vai likumīgi apstiprinātai oficiālai iestādei (Regulas (EK) Nr. 1685/2000 5. norma).

11. izcēlums

Attiecībā uz bijušo ķīmisko vielu rūpnīcu (Vidnesa, Apvienotā Karaliste) un bijušajām ogļraktuvēm / koksa rūpnīcu (Šefīlda, Apvienotā Karaliste) Komisija veiks turpmākus pasākumus.

Attiecībā uz bijušo virszemes raktuvju teritoriju (Roterhama, Apvienotā Karaliste) vadošā iestāde ir informējusi Komisiju, ka tā par šo gadījumu ir informējusi Māju un kopienu aģentūru (HCA, jauna īpašniece atbildīgā iestāde).

KOMISIJAS ATBILDE

57.

Komisija uzskata, ka noteikuma par atmaksāšanu iekļaušana dotācijas vēstulē, ko izdod vadošā iestāde, ir labas prakses gadījums, ko būtu derīgi iekļaut dalībvalstu noteikumos.

Regulas (EK) Nr. 1260/1999 29. panta 4. punkts 2000.–2006. gada plānošanas periodā ierobežoja ES ieguldījumu projektos, no kuriem tika gūti ieņēmumi, atkarībā no prioritārā mērķa un ieguldījuma nozares. Attiecībā uz 2007.–2013. gada periodu Regulas (EK) Nr. 1083/2006 55. panta 4. punktā noteiktas kopējas pamatnostādnes par rīcību attiecībā uz ieņēmumiem, kas nav tikuši ņemti vērā projekta iesniegšanas laikā. Papildu pamatnostādnes par standarta pieeju finansējuma deficīta aprēķinam un projektiem, no kuriem gūst ieņēmumus, tika norādītas 2008. gada izmaksu un ieguvumu analīzes (IIA) ceļvedī, kas ir piemērojams visām dalībvalstīm, bet var tikt pielāgots īpašiem valsts apstākļiem. Tāpēc dažas dalībvalstis ir izstrādājušas pašas savas IIA pamatnostādnes, tādējādi starp dalībvalstīm pastāv dažas atšķirības. Skaidri un pilnīgi norādījumi par projektiem, no kuriem gūst ieņēmumus, tika publicēti 2007.–2013. gada plānošanas perioda sākumā (COCOF 07/0074/09 un 08/0012/02).

58.

Komisija uzskata, ka attiecībā uz projektiem, no kuriem nevar gaidīt ieņēmumus vai kuru ieņēmumus nevar aprēķināt to apstiprināšanas laikā, vadošajai iestādei būtu jābūt iespējai pārbaudīt, vai ir gūti ieņēmumi pēc projekta pabeigšanas. Šajā regulā norādītais laikposms ir piemērots, jo tas rada līdzsvaru starp vajadzību pārskatīt iespējamus ieņēmumus, ja tie laika gaitā tiek iegūti, un vadošās iestādes un saņēmēju saprātīgām gaidām slēgt projektus pēc to pabeigšanas.

SECINĀJUMI UN IETEIKUMI

59.

Militāru un rūpniecisku teritoriju jeb degradētu teritoriju atjaunošana ir pirmais solis ceļā uz reģiona pievilcības palielināšanu. Tā ir priekšnoteikums tādu darbību attīstīšanai, kas rada darbavietas.

60.

Dažu projektu īstenošana aizkavējās finansējuma ierobežojumu dēļ ekonomikas krīzes apstākļos, un darbavietu radīšana ir šo projektu ilgtermiņa mērķis.

61.

Principa "piesārņotājs maksā" piemērošana praksē ir grūts uzdevums. Bieži nav iespējams pieprasīt tai personai vai juridiskajai personai, kas pirmām kārtām bijusi atbildīga par piesārņojuma radīšanu, segt atveseļošanas izmaksas, jo daudzos gadījumos šādas personas vai juridiskas personas vairs nav vai arī tā var pierādīt, ka piesārņošanas laikā tā darbojās saskaņā ar piemērojamiem noteikumiem.

62.

Komisija uzskata, ka noteikuma par atmaksāšanu iekļaušana dotācijas vēstulē, ko izdod vadošā iestāde, ir labas prakses gadījums, ko būtu derīgi iekļaut dalībvalstu noteikumos.

KOMISIJAS ATBILDE

64.

Apstiprināšana tiek uzskatīta par labu praksi. Tomēr apstiprinājuma trūkums un atšķirības valsts augsnes piesārņojuma skrīninga vērtībās automātiski nenozīmē, ka atsārņošanas un atjaunošanas darbs nav ticis pienācīgi veikts. Komisijas ierosinātajā augsnes pamatdirektīvā (COM(2006) 232) būtu sniegta "piesārņotas teritorijas" definīcija un prasīta dalībvalstu teritorijā esošu šādu vietu saraksta izveide.

65.

Projekts vienmēr tiek attīstīts ekonomiskas nenoteiktības apstākļos, un ekonomikas lejupslīde un deficīta samazinājums valsts līmenī ietekmē valsts politikas prioritātes.

Jēdziens "integrēts pilsētas attīstības plāns" ir ietverts Kopienas stratēģiskajās pamatnostādņēs un Regulas (EK) Nr. 1828/2006 44. pantā. Finanšu inženierijas instrumentu *JESSICA* var tikt izvērsti tikai tādā teritorijā, kurai ir izstrādāts šāds plāns. Turklāt saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1080/2006 8. pantu ERAF var atbalstīt integrētas un ilgtspējīgas stratēģijas to daudzo ekonomikas, vides un sociālo problēmu risināšanai, kas skar pilsētu teritorijas, cita starpā ietverot fiziskās vides atveseļošanu un degradēto teritoriju labiekārtošanu.

1. ieteikums dalībvalstīm

Komisija piekrīt šim ieteikumam dalībvalstīm un jau ir pieprasījusi izmantot integrētu attīstības pieeju ne tikai Kopienas stratēģiskajā satvarā, bet arī Komisijas regulā.

1. a) ieteikums Komisijai

Komisija piekrīt Revīzijas palātas ieteikumam, bet norāda, ka 2006. gadā tā iesniedza priekšlikumu augsnes pamatdirektīvai (COM(2006) 232), kas ieviestu juridisko pamatu priekšlikumiem par ES standartiem piesārņotu teritoriju, to radīto risku un atveseļošanas metodiku noteikšanai.

Šāda direktīva saskaņotu "piesārņotas teritorijas" definīciju visā ES un cita starpā ieviestu pienākumu dalībvalstīm atveseļot piesārņotās teritorijas. Šī direktīva arī ļautu Komisijai pieņemt, ja rastos tāda nepieciešamība un pēc informācijas apmaiņas ar dalībvalstīm, ES kopīgus tehniskus elementus augsnes piesārņojuma riska novērtēšanai.

Komisija uzsver, ka pārējiem likumdevējiem ir jāpieņem īpašs ES tiesību akts par augsni.

1. b) ieteikums Komisijai

Degradētās teritorijas diezgan bieži atrodas pilsētu teritorijās. Komisija jau veicina integrētu ilgtspējīgu pilsētu attīstību, izmantojot pašreizējās galvenās programmas. Šī pieeja tiks būtiski stiprināta 2014.–2020. gada periodā, pieprasot dalībvalstīm vismaz 5 % to ERAF piešķirumu atvēlēt integrētām darbībām ilgtspējīgai pilsētu attīstībai. Integrēta pilsētu attīstība tiek veicināta, arī izmantojot *JESSICA* finanšu instrumentu, kam nepieciešama integrēta pilsētu attīstības plāna izveide.

Turklāt Komisija īpaši iesaka dalībvalstīm iekļaut degradēto teritoriju atjaunošanu to integrētajā pilsētu attīstības pieejā kā galveno daļu, jo "degradēto teritoriju atjaunošana" ir ietverta vienā no četrām ieguldījumu prioritātēm, kas attiecas uz pilsētām.

Kopēja atbilde uz 66. un 67. punktu

Atjaunošanas projektu īstenošanu vienmēr ietekmē ārēji faktori, piemēram, valsts un/vai reģionu budžetu ierobežojumi un nenoteiktība attiecībā uz zemes īpašumtiesībām, un tos nevar noteikt par programmu atbildīgās iestādes.

Ierosinātajā augsnes pamatdirektīvā (COM(2006) 232) būtu prasība dalībvalstīm noteikt piesārņotas vietas to teritorijā un publiskot šādu vietu sarakstu. Degradētās teritorijas bieži ir piesārņotas, un tāpēc arī tās tiktu noteiktas.

68.

ERAF līdzfinansēto projektu atlases kritērijus nosaka programmu uzraudzības komitejas. Komisija mudina atlases kritērijos ietvert tādus jēdzienus kā pievienotā vērtība, izdevīgs pirkums un vides ilgtspēja un iesaka piemērot paraugpraksi.

Komisija ir arī īstenojusi iniciatīvas ārpus tiesiskā regulējuma, lai veicinātu labu praksi, piemēram, lai veicinātu pamestu degradētu teritoriju atjaunošanu, nevis neapbūvētu teritoriju izmantošanu un lai veicinātu zemes izmantošanas koordinēšanu.

KOMISIJAS ATBILDE

2. b) ieteikums dalībvalstīm

Komisija atgādina, ka tās dienesti nesen publicēja dienestu darba dokumentu (SWD(2012) 101 galīgā redakcija/2), kurā iekļautas pamatnostādnes attiecībā uz augsnes pārklāšanas ierobežošanas, seku mazināšanas un kompensēšanas paraugpraksi. Dokumentā aprakstītas dalībvalstu īstenotās pieejas, tostarp zaļo zonu pārveides novēršana un pēc tam to virsmas (daļēja) pārklāšana, un jau apbūvētu teritoriju, piemēram, degradētu teritoriju, atkārtota izmantošana.

2. ieteikums Komisijai un dalībvalstīm

Komisija ir īstenojusi iniciatīvas ārpus tiesiskā regulējuma, lai veicinātu labu praksi, piemēram, lai veicinātu pamestu degradētu teritoriju atjaunošanu, nevis neapbūvētu teritoriju izmantošanu, un lai veicinātu zemes izmantošanas koordinēšanu.

70.

Komisija atzīst, ka iepriekš dotāciju likmju noteikšanā ir bijušas dažas nepilnības daļēji arī tiesiskā regulējuma dēļ. Maksimālā līdzfinansējuma likmes 2000.–2006. gada projektiem, no kuriem tika gūti būtiski tīrie ieņēmumi, tika noteiktas saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1260/1999 29. panta 4. punktu. Finansējuma deficīta metodika tika iekļauta 2007.–2013. gada regulā.

71.

Komisija uzskata, ka noteikuma par atmaksāšanu iekļaušana dotācijas vēstulē, ko izdod vadošā iestāde, ir labas prakses gadījums, ko būtu derīgi iekļaut dalībvalstu noteikumos. Tomēr saskaņā ar dalītās pārvaldības principu, tā kā vadošās iestādes izdod lēmumus par dotācijām, tām vajadzētu arī pārraudzīt noteikuma par atmaksāšanu piemērošanu, jo tās pārrauga projektu īstenošanu.

Komisija uzskata, ka attiecībā uz projektiem, no kuriem nevar gaidīt ieņēmumus vai kuru ieņēmumus nevar aprēķināt to apstiprināšanas laikā, vadošajai iestādei būtu jābūt iespējai pārbaudīt, vai ir gūti ieņēmumi pēc projekta pabeigšanas. Šajā regulā norādītais laikposms ir piemērots, jo tas rada līdzsvaru starp vajadzību pārskatīt iespējamus ieņēmumus, ja tie laika gaitā tiek iegūti, un vadošās iestādes un saņēmēju saprātīgām gaidām slēgt projektus pēc to pabeigšanas.

72.

Komisija norāda, ka par programmu atbildīgajām iestādēm jābūt piesardzīgām, lai mazinātu aprakstīto risku, kas attiecas uz sarežģītajiem līgumiem starp piesārņotājiem, zemes īpašniekiem un attīstītājiem.

Komisija vienmēr iesaka zemes (un ēku) vērtību noteikt neatkarīgam kvalificētam novērtētājam vai likumīgi apstiprinātai oficiālai iestādei (Regulas (EK) Nr. 1685/2000 5. norma).

73.

Komisija piekrīt, ka valsts iestādēm būtu vienmēr jāievēro valsts atbalsta noteikumi, jo tie ir daļa no struktūrfondu regulatīvajiem pienākumiem.

3. e) ieteikums dalībvalstīm

Komisija uzskata, ka noteikuma par atmaksāšanu iekļaušana dotācijas vēstulē, ko izdod vadošā iestāde, ir labas prakses gadījums, ko būtu derīgi iekļaut dalībvalstu noteikumos. Tomēr saskaņā ar dalītās pārvaldības principu, tā kā vadošās iestādes izdod lēmumus par dotācijām, tām vajadzētu arī pārraudzīt noteikuma par atmaksāšanu piemērošanu, jo tās pārrauga projektu īstenošanu.

3. a) ieteikums Komisijai

Attiecībā uz kopīgu principu noteikšanu par principa "piesārņotājs maksā" piemērošanu Komisija uzskata, ka šādi principi jau ir noteikti.

3. b) ieteikums Komisijai

Komisija jau ir īstenojusi Revīzijas palātas ieteikumu. Valsts atbalsta noteikumu ievērošana vienmēr ir bijusi regulatīva prasība. Komisijas tiesiskajā regulējumā 2007.–2013. gada plānošanas periodam prasīts ņemt vērā finansējuma deficīta metodiku. Plānošanas perioda sākumā Komisija, viennozīmīgi ar dalībvalstīm, nodrošināja skaidrus un pilnīgus norādījumus par projektiem, no kuriem gūst ieņēmumus (COCOF 07/0074/09 un 08/0012/02).

Eiropas Revīzijas palāta

Īpašais ziņojums Nr. 23/2012

Vai ar ES struktūrfasākumiem ir veiksmīgi atbalstīta degradētu rūpniecisku un militāru teritoriju atjaunošana?

Luksemburga: Eiropas Savienības Publikāciju birojs

2013 — 55 lpp. — 21 × 29,7 cm

ISBN 978-92-9241-101-5

doi:10.2865/58070

KĀ SAŅEMT ES IZDEVUMUS

Bezmaksas izdevumi:

- izmantojot *EU Bookshop* (<http://bookshop.europa.eu>);
- Eiropas Savienības pārstāvniecībās un delegācijās.
Informāciju saziņai varat iegūt tīmekļa vietnē <http://ec.europa.eu> vai sūtīt faksu uz +352 2929-42758.

Maksas izdevumi:

- izmantojot *EU Bookshop* (<http://bookshop.europa.eu>).

Maksas abonementi (piemēram, ikgadējie *Eiropas Savienības Oficiālā Vēstneša* izdevumi un Eiropas Savienības Tiesas judikatūras krājumi):

- izmantojot Eiropas Savienības Publikāciju biroja tirdzniecības aģentus (http://publications.europa.eu/others/agents/index_lv.htm).

VISĀ EIROPĀ RODAS ARVIEN VAIRĀK UN VAIRĀK PAMESTU RŪPNIECĪBAS UN MILITĀRU TERITORIJU (TĀ SAUKTĀS DEGRADĒTĀS TERITORIJAS), KAM VAJADŽĪGA ATJAUNOŠANA, TURKLĀT DAUDZAS NO ŠĪM TERITORIJĀM IR PIESĀRŅOTAS. ES STRUKTŪRPASĀKUMI IR SEKMĒJUŠI DEGRADĒTO TERITORIJU ATJAUNOŠANU, LAI AIZSARGĀTU CILVĒKU VESELĪBU UN VIDI UN LAI MAZINĀTU PILSĒTU IZPLEŠANOS.

PALĀTA VĒRTĒJA, VAI ES FINANSĒTIE ATJAUNOŠANAS PROJEKTI SASNIEDZA TIEM IZVIRZĪTOS MĒRĶUS, VAI ES ATBALSTA VIRZĪŠANA BALSTĪJĀS UZ STABILĪEM KRITĒRIJIEM UN VAI REZULTĀTI TIKA SASNIEGTI AR VIZZEMĀKAJĀM IZMAKSĀM ES BUDŽETAM.

EIROPAS REVĪZIJAS PALĀTA

Publikāciju birojs

ISBN 978-92-9241-101-5

9 789292 411015